

Univerzita Pardubice
Filozofická fakulta

Historie a současnost novodobých soukromých archivů

Bakalářská práce

Autor: Hana Drábková

Studijní obor: Spisová a archivní služba

Vedoucí práce: Mgr. Helena Pochobradská, Ph.D.

Pardubice

červen 2014

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana Drábková**
Osobní číslo: **H10408**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Spisová a archivní služba**
Název tématu: **Historie a současnost novodobých soukromých archivů**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce bude přiblížení vzniku a vývoje soukromých archivů v České republice po vydání zákona o archivnictví č. 499/2004 Sb. a jejich fungování a postavení v současné archivní síti, včetně podmínek akreditace.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

**Zákon č. 97/1974 Sb. včetně novely 343/1992 Sb. Zákon č. 499/2004 Sb.
o archivnictví a spisové službě Odborné články v Archivním časopise Webové
stránky České archivní společnosti a ministerstva vnitra České republiky
Aktuální informace některého ze současných archivů**

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Helena Pochobradská, Ph.D.

Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2011**

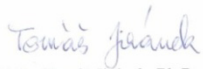
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2014**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 20. ledna 2014

Prohlašuji

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta jako licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 26. 6. 2014

Drábková Hana

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucí mé práce Mgr. Heleně Pochobradské, Ph.D., za poskytnuté rady a připomínky. Dále bych také chtěla poděkovat rodině za jejich trpělivost a podporu.

ANOTACE

Práce popisuje historii a současnost novodobých soukromých archivů po vydání nového archivního zákona. První část popisuje archivní síť a akreditační podmínky, které jsou pro zřízení soukromých archivů nezbytné. Druhá část práce se věnuje již konkrétním soukromým archivům. Popisuje jejich historii a současnost.

KLÍČOVÁ SLOVA

archivní síť, soukromé archivy, akreditace, historie a současnost

TITLE

History and present of contemporary private archives

ANNOTATION

This work describes history and present of contemporary private archives following the passing of new law. The first part describes archive network and accreditation requirements which are essential for managing private archives. The second part of the work focuses on particular private archives and describes their history and current practice.

KEY WORDS

archive network, private archives, accreditation, history and present

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	ARCHIV	3
3	SOUČASNÁ ARCHIVNÍ SÍŤ	4
3.1	DĚLENÍ ARCHIVŮ.....	4
3.1.1	Veřejné archivy	4
3.1.1.1	Národní archiv.....	4
3.1.1.2	Archiv bezpečnostních složek.....	5
3.1.1.3	Státní oblastní archivy.....	5
3.1.1.4	Specializované archivy.....	6
3.1.1.5	Bezpečnostní archivy	7
3.1.1.6	Archivy územních samosprávných celků.....	7
3.1.2	Soukromé archivy	8
3.1.2.1	Základní informace o soukromých archivech.....	8
3.1.2.2	Povinnosti soukromých archivů.....	8
3.1.2.3	Akreditace soukromých archivů	9
3.1.2.4	Odnětí akreditace	10
3.1.2.5	Podmínky pro udělení akreditace.....	10
3.1.2.6	Výroční zpráva	12
3.1.2.7	Soukromé akreditované archivy na území České republiky.....	12
4	ARCHIVNÍ SÍŤ PŘED VYDÁNÍM ZÁKONA Č. 499/2004 SB., O ARCHIVNICTVÍ A SPISOVÉ SLUŽBĚ	14
4.1	STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV	14
4.2	STÁTNÍ OBLASTNÍ ARCHIVY.....	14
4.3	PODNIKOVÉ ARCHIVY.....	14
4.4	ARCHIVY ZVLÁŠTNÍHO VÝZNAMU	15
5	POSTAVENÍ SOUKROMÝCH AKREDITOVANÝCH ARCHIVŮ V SOUČASNÉ ARCHIVNÍ SÍTI	16
6	PŘEDARCHIVNÍ PÉČE	18
6.1	VÝVOJ PŘEDARCHIVNÍ PÉČE U PŮVODCŮ NYNĚJŠÍCH SOUKROMÝCH AKREDITOVANÝCH ARCHIVŮ	18
6.2	VZÁJEMNÁ SPOLUPRÁCE SOUKROMOPRÁVNÍCH PŮVODCŮ ZŘIZUJÍCÍCH SOUKROMÉ ARCHIVY S NÁRODNÍM ARCHIVEM.....	19
6.3	PROCES PŘEDARCHIVNÍ PÉČE V PRAXI	20
7	ÚSTŘEDNÍ ARCHIV SPOLEČNOSTI PLZEŇSKÝ PRAZDROJ, A. S.	21
7.1	HISTORIE SPOLEČNOSTI PLZEŇSKÝ PRAZDROJ	21
7.2	HISTORIE ÚSTŘEDNÍHO ARCHIVU PLZEŇSKÝ PRAZDROJ, A.S.	22
7.3	SOUČASNOST.....	27
7.4	BADATELNA	28
7.5	ARCHIVNÍ FONDY A ARCHIVÁLIE	29
7.6	AKREDITACE ARCHIVU	30
8	ARCHIV SPOLEČNOSTI VÍTKOVICE, A. S.	31
8.1	HISTORIE SPOLEČNOSTI VÍTKOVICE, A. S.....	31

8.2	HISTORIE ARCHIVU.....	32
8.3	SOUČASNOST.....	33
8.4	VYUŽÍVÁNÍ ARCHIVÁLIÍ	34
8.5	BADATELNA	34
8.6	PUBLIKAČNÍ A VÝSTAVNÍ ČINNOST ARCHIVU	34
8.7	NETRADIČNÍ ÚKOL ARCHIVU VÍTKOVICE.....	35
9	ARCHIV SPOLEČNOSTI SOKOLOVSKÁ UHELNÁ	36
9.1	SOKOLOVSKÁ UHELNÁ	36
9.2	HISTORIE ARCHIVU.....	36
9.3	SOUČASNOST.....	42
9.4	CHARAKTERISTIKA FONDŮ	43
9.5	KDO ARCHIV NAVŠTĚVUJE	44
9.6	ZÍSKÁNÍ AKREDITACE.....	44
10	ARCHIV SPOLEČNOSTI ŠKODA AUTO MLADÁ BOLESLAV	45
10.1	STRUČNÁ HISTORIE SPOLEČNOSTI ŠKODA AUTO MLADÁ BOLESLAV	45
10.2	HISTORIE ARCHIVU.....	46
10.3	SOUČASNOST.....	49
10.4	PRŮBĚH ZÍSKÁNÍ AKREDITACE ARCHIVU ŠKODA AUTO MLADÁ BOLESLAV	49
10.5	ZAMĚSTNANCI.....	50
10.6	DEPOZITÁŘE A ARCHIVÁLIE.....	50
10.7	VYUŽÍVÁNÍ ARCHIVÁLIÍ	51
10.8	STAV ARCHIVÁLIÍ	51
10.9	KONZERVACE A RESTAUROVÁNÍ ARCHIVÁLIÍ	52
10.10	PUBLIKAČNÍ ČINNOST ARCHIVU	52
10.11	BADATELNA A SLUŽBY	53
10.12	PLÁNY DO BUDOUCNA.....	54
10.13	NÁKLADY NA PROVOZ ARCHIVU.....	55
11	ZÁVĚR.....	56
12	RESUMÉ.....	59
13	POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA.....	62
14	PŘÍLOHY	67

1 ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je Historie a současnost novodobých soukromých archivů. Ve své práci se věnuji vzniku soukromých archivů po roce 2004, kdy byl vydáním nového archivního zákona o spisové a archivní službě dán prostor pro jejich zřízení. Dále se zaměřuji především na akreditační podmínky, které jsou pro fungování a zřízení archivu naprosto nezbytné a musí být striktně dodržovány. Svou pozornost dále zaměřuji na konkrétní soukromé akreditované archivy, kde se snažím přiblížit je jako celek, co se týká jejich historie, současnosti a plánů do budoucna. Práce je doplněna o obrazový aparát, který mou bakalářskou práci dokresluje.

V první části se zabývám vůbec základním pojmem archivu, co představuje. Popisuji současnou archivní síť, ve které nastiňuji základní úlohy archivů, aby bylo jasné, v čem se jaký archiv liší, z čehož plyne i postavení soukromých akreditovaných archivů. Celkové problematice akreditace věnuji velký prostor. Následně porovnávám současnou archivní síť s archivní sítí předcházející, aby bylo zcela jasné, že soukromé archivy dle zákona dříve neexistovaly. V menší kapitole dávám prostor problematice předarchivní péče, která je velmi důležitým a nepostradatelným úkonem.

V druhé části práce se zabývám již konkrétními soukromými akreditovanými archivy. Soukromé archivy, vybírám ty, které se mi zdají podle svých zřizovatelů nejzásadnější a pro mě nejzajímavější. Ať už se jedná o Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s., Archiv společnosti Vítkovice, a.s., Archiv společnosti Sokolovské uhelné nebo Archiv společnosti Škoda Auto Mladá Boleslav, všichni jejich zřizovatelé mají zejména pro průmysl velmi významnou úlohu. Z toho důvodu si zaslouží velkou pozornost. I ostatní akreditované archivy jsou velmi důležité, ale tyto jmenované mě zajímají nejvíce.

Cílem mé práce je tedy ukázat celý proces získání akreditace nejen v teorii, ale i v praxi. Dále představuji, jaké mají soukromé archivy postavení v současné archivní síti. Na konkrétních příkladech soukromých archivů chci kromě jejich historie a současné situace přiblížit jejich využívání a jaké informace v nich lze nalézt.

Všechny tyto mnou představené soukromé akreditované archivy uchovávají cenné archivní dědictví, týkající se především dějin průmyslu a hospodářství, vždy se specifickým zaměřením na jejich zřizovatele.

Nyní se zaměřím na zákony a literaturu, jež jsem použila v první části práce. K osvětlení současné archivní sítě využívám současný archivní zákon o spisové a archivní

službě. Tento zákon je pro mě cenným materiálem, i co se týká akreditačních podmínek.¹ Pro přiblížení předcházející sítě archivů jsem využila předchozí úpravy archivního zákona.² Co se týká předarchivní péče, velmi důležitá je publikace *Paginae Historiae*, ve které jsou zásadní informace.³

V druhé části, se již věnuji soukromým akreditovaným archivům, využívám literaturu, dostupné výroční zprávy konkrétních archivů, fotografickou dokumentaci, a další. Zejména vyzdvihuji práci pana Petra Berana z Archivu Sokolovské uhelné akciové společnosti, jehož pojednání k výročí archivu mi dává velmi kvalitní a celistvý přehled o historii archivu. Velmi ochotně semnou spolupracovali i v Archivu v Mladé Boleslavi, který jsem několikrát navštívila. Vedoucí archivu pan Lukáš Nachtman byl velmi trpělivý a ochotně zodpovídal mé dotazy po domluvené schůzce, ačkoliv je velmi vytížen. Nechci a nesmím opomenout pracovníky archivu Vítkovice a. s. a Archivu Plzeňského Prazdroje, a. s. I oni jsou ve svém přístupu velmi profesionální. Další informace o archivech čerpám z webových stránek konkrétních archivů, neboť žijeme v digitální době a jsou dobře přístupné. Základní přehled o archivních fondech využívám ze stránek ministerstva vnitra, kde je přesně definováno kolik fondů a sbírek který archiv spravuje.⁴

¹ Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

² Zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví a spisové službě

³ POCHOBRADSKÁ, Helena. Předarchivní péče v podmínkách státních oblastních archivů. In *Paginae Historiae: sborník státního ústředního archivu v Praze 20*. Praha, 2012. ISSN 1211-9768.

⁴ Ministerstvo. [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/archivni-fondy-a-sbirky-v-ceske-republice-386553.aspx>

2 ARCHIV

Na pojem archiv můžeme pohlédnout z několika úhlů. Archiv lze definovat jako instituci, která má ve své péči uložené archiválie. Z druhého pohledu se jedná o faktickou budovu, v níž jsou záznamy s trvalou hodnotou, tedy archiválie, uloženy.⁵ Další definicí archivu je soubor písemností vzešlých z činnosti původce.⁶ Už Ottův slovník naučný definuje archiv jako sbírku písemných památek, a také jako místo, kde jsou tyto památky uchovávány.⁷ Ochraňuje a zpřístupňuje kulturní dědictví v nejhrůznějších písemnostech, filmových a zvukových záznamech a dokonce i v trojrozměrných sbírkových předmětech.⁸

⁵ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. s. 7.

⁶ ŠTOURAČOVÁ, Jiřina. *Úvod do archivnictví*. Brno, 2007. s. 7.

⁷ Ottova encyklopedie vědomostí na CD-ROM, Aion CS s.r.o., 1997. s. 691

⁸ Cesarch. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné z: <http://cesarch.cz/archivnictvi/co-je-archiv/>

3 SOUČASNÁ ARCHIVNÍ SÍŤ

Než se dostaneme k samotným soukromým archivům, je potřeba přiblížit si celou archivní síť z pohledu zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů.

3.1 Dělení archivů

Archivy se dle zákona dělí na soukromé a veřejné.

Veřejné archivy jsou:

- „*Národní archiv,*
- *Archiv bezpečnostních složek,*
- *státní oblastní archivy,*
- *specializované archivy,*
- *bezpečnostní archivy,*
- *archivy územních samosprávných celků.*“⁹

Soukromými archivy jsou archivy, které mohou zřizovat fyzické nebo právnické osoby.¹⁰ Ty nyní ponechám stranou, jejich problematice se budu věnovat podrobně později. Zde uvádím několik nejdůležitějších informací o veřejných archivech.

3.1.1 Veřejné archivy

3.1.1.1 Národní archiv

Národní archiv je ústředním archivem našeho státu se sídlem v Praze. Řídí jej ministerstvo vnitra, působí i jako správní úřad a je organizační složkou státu. V jeho čele stojí ředitel, toho jmenuje a odvolává ministr vnitra.¹¹

Mezi nejdůležitější úkoly národního archivu na úseku státní správy patří:

- kontrola vykonávání spisové služby u organizačních složek státu, které mají celostátní působnost,
- provádění výběru archiválií ve skartačním a mimo skartačním řízení,

⁹ § 42 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ § 42 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

¹¹ § 45 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

- ukládání sankcí dle zákona za správní delikty, a to fyzickým a právnickým osobám, u kterých kontroluje spisovou službu a u kterých provádí výběr archiválií,
- vyhledávání v archiváliích, výpisy, opisy, kopie a repliky archiválií v jeho péči
- vede evidenci archiválií dle zákona,
- plnění úkolů, které plynou z mezinárodních smluv v oblasti archivnictví.

Nejdůležitějšími úkoly v úseku péče o archiválie jsou následující:

- péče o archiválie převzaté od původců jmenovaných v zákoně,
- bezplatné poskytování informací, odborné pomoci a poradenství vlastníkům archiválií,
- provádí inventuru, kterou vyhlašuje ministerstvo vnitra,
- *„provádí vědeckou a výzkumnou činnost v oblasti archivnictví, pomocných věd historických a příbuzných vědních oborů,*
- *plní úkoly ústředního vědeckovýzkumného pracoviště na úseku preventivní péče o archiválie, konzervace a restaurování archiválií, uchovávání a zpřístupňování nových forem nosičů včetně dokumentů v digitální podobě; v této oblasti vykonává funkci odborného metodického školicího centra.“¹²*

Hlavní úkoly Národního archivu na úseku péče o digitální archiválie:

- ukládání archiválií v digitální podobě,
- v oblasti předarchivní péče poskytuje poradenství a vydává metodiky,
- zabývá se výzkumem životního cyklu dokumentů v digitální podobě.¹³

3.1.1.2 Archiv bezpečnostních složek

Hlavní poslání Archivu bezpečnostních složek je zveřejňování archiválií podle zákona vzniklých z činnosti bývalé StB. Poskytuje poradenské informace příslušným státním orgánům k bezpečnostním řízením. Dále provádí opisy a kopírování archiválií na vyžádání pro potřeby úřadů a fyzických či právnických osob.¹⁴

3.1.1.3 Státní oblastní archivy

Státní oblastních archivů je na našem území v současné době sedm, přičemž dva z nich jsou zemské. Jsou jimi tyto archivy:

- *„Státní oblastní archiv v Praze,*
- *Státní oblastní archiv v Třeboni,*

¹² § 46 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

¹³ § 46 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

¹⁴ Archiv bezpečnostních složek. [online]. [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.abscr.cz/>

- *Státní oblastní archiv v Plzni,*
- *Státní oblastní archiv v Litoměřicích,*
- *Státní oblastní archiv v Zámruku,*
- *Moravský zemský archiv v Brně,*
- *Zemský archiv v Opavě.*¹⁵

Státní oblastní archivy řídí ministerstvo vnitra, jsou správními úřady. V čele těchto archivů stojí ředitel jmenovaný ministrem. Sídlem archivů jsou obce, podle nichž se archivy jmenují. Okresní archivy jsou jejich organizační jednotku, lze je nalézt v zákoně č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů v příloze číslo 4 zákona.¹⁶ Určení příslušnosti ke státnímu oblastnímu archivu se řídí místem trvalého pobytu, místem podnikání nebo sídlem původce.¹⁷

Hlavní úkoly státních oblastních archivů ve státní správě:

- provádí kontrolu výkonu spisové služby například u organizačních složek státu územně vymezených krajem, okresem nebo obcí, dále státních příspěvkových organizací, které tyto organizační složky zřizují, státních podniků, právnických osob, které zřizuje zákon, vyjma těch, kde tuto činnost vykonává Národní archiv, Archiv bezpečnostních složek nebo u těch, které si zřídily archiv specializovaný,
- provádí výběr archiválií ve skartačním nebo mimo skartačním řízení u původců uvedených v zákoně,
- ukládání sankcí za delikty fyzickým a právnickým osobám,
- umožňuje nahlížení do archiválií, které má v péči.

Důležité úkoly na úseku archivní péče:

- péče o archiválie, přijímá nabídky ke koupi archiválií,
- poradenské služby,
- zřizuje specializované knihovny,
- vydavatelská a publikační činnost.¹⁸

3.1.1.4 Specializované archivy

Specializovaný archiv zřizují například organizační složky státu, bezpečnostní sbory, vysoké školy, státní podniky a další zřizovatelé. Specializovaný archiv musí

¹⁵ § 47 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

¹⁶ § 47 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ § 48 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ § 49 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

splňovat pro své fungování akreditační podmínky dle zákona.¹⁹ Úkoly specializovaného archivu jsou dohlížet na výkon spisové služby zřizovatele, provádět výběr archiválií, vést evidenci archiválií podle zákona, umožňovat v archiváliích vyhledávat a nahlížet do nich, o své archiválie musí náležitě pečovat a další povinnosti dle zákona.²⁰

3.1.1.5 Bezpečnostní archivy

*„Ministerstvo, Ministerstvo obrany, Ministerstvo zahraničních věcí, Národní bezpečnostní úřad, bezpečnostní sbory a zpravodajské služby České republiky mohou zřizovat bezpečnostní archivy.“*²¹ Pro své působení musí splňovat akreditační podmínky.

Úkoly těchto archivů jsou obdobné jako u archivů specializovaných s tím rozdílem, že provádí výběr archiválií ve skartačním řízení u dokumentů zřizovatele, u nichž nebyl zrušen stupeň utajení. *„Vede v základní evidenci Národního archivního dědictví všechny archivní fondy a archivní sbírky náležející do jeho péče; údaje o archiváliích obsahující utajované informace se nepředávají do druhotné a ústřední evidence Národního archivního dědictví.“*²²

Pokud dojde ke zrušení stupně utajení u archiválií v jeho péči, jsou archiválie převedeny do specializovaného archivu nebo do Národního archivu.

Bezpečnostní sbory a zpravodajské služby mohou odepřít nahlížení do archiválií, u nichž byl zrušen stupeň utajení v případě, pokud jsou informace i nadále důležité pro ochranu ústavního zřízení, ekonomické zájmy nebo obrana a bezpečnost České republiky.²³

3.1.1.6 Archivy územních samosprávných celků

Tyto archivy zřizují územní samosprávné celky a musí splňovat podmínky akreditace.²⁴ Archiv dohlíží na výkon spisové služby zřizovatele, umožňuje nahlížet do archiválií, vede jejich evidenci, pečuje o archiválie, provádí inventuru archiválií a další činnosti.²⁵

¹⁹ § 51 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

²⁰ § 52 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

²¹ § 53 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

²² § 53 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

²³ § 53 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

²⁴ § 54 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

²⁵ § 55 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

3.1.2 Soukromé archivy

3.1.2.1 Základní informace o soukromých archivech

Soukromý archiv zřizuje fyzická či právnická osoba. Soukromý archiv působí jako archiv po udělení akreditace. Po získání potřebné akreditace má zřizovatel archivu nárok na odbornou pomoc od Národního archivu nebo od státního oblastního archivu, ke kterému přísluší. Zřizovatel má rovněž po udělení akreditace nárok na příspěvek na provoz. Příspěvek má jednorázový charakter. Výše příspěvku je stanovena prováděcím předpisem s ohledem na provozní náklady archivu. Prováděcí předpis dále stanovuje, jak pečovat o archiválie a jak je chránit.

Zažádat o roční státní příspěvek archiv nemůže kdykoliv. Poprvé se žádost o státní příspěvek uplatňuje do 6 měsíců od doby, kdy nabude rozhodnutí o akreditaci právní moci. Nejdéle je to však možné do 30. listopadu toho roku, kdy archiv akreditaci získal. V případě, že nabude rozhodnutí o akreditaci právní moci po 30. dubnu, o příspěvek se žádá až další rok. V dalších letech je tomu tak, že archiv musí o příspěvek zažádat do 30. dubna roku předchozího. Žádost o tento příspěvek se podává na ministerstvo vnitra. Nárok na státní příspěvek zaniká v případě, pokud žádost nepodáme včas, tedy ve stanovené lhůtě.²⁶

3.1.2.2 Povinnosti soukromých archivů

Každý soukromý archiv vede evidenci archiválií podle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě. Soukromý archiv umožňuje nahlížet do archiválií v jeho péči. U soukromých archivů zřizovaných církví nebo náboženskou společností se nahlížení do archiválií řídí nejen zákonem č. 499/2004 Sb., ale také jejich vnitřními předpisy. Další povinností soukromého archivu je své skartační návrhy a následně výběr archiválií nechat posoudit Národním archivem nebo příslušným státním oblastním archivem. Je možné pro jiné fyzické či právnické osoby s archivem uzavřít smlouvu o úschově archiválií. Archiv pak o tyto archiválie musí řádně pečovat. Platí zásada, že pokud není zároveň digitálním archivem, neručí za čitelnost a neporušitelnost obsahu. Pokud má soukromý archiv v péči archivní kulturní památky či národní kulturní památky, musí prověřkou

²⁶ § 56 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

kontrolovat jejich fyzický stav. Svou činností se podílí na sestavování celostátních soupisů archiválií, které organizuje ministerstvo. „Provádí inventuru archiválií vyhlášenou ministerstvem.“²⁷

3.1.2.3 Akreditace soukromých archivů

Žádost o udělení akreditace archivu musí bezpodmínečně obsahovat následující údaje:

- „název a adresa sídla archivu,
- postavení archivu v organizační struktuře zřizovatele, je-li zřizovatelem právnická osoba,
- účel zřízení archivu,
- kopie evidenčních listů Národního archivního dědictví s údaji o archiváliích, o něž bude archiv pečovat,
- spisový řád zřizovatele, je-li původcem uvedeným v zákoně č. 499/2004 sb., § 63 odst. 1.“²⁸

Nedílnou součástí žádosti o udělení akreditace je doložení podmínek dle zákona č. 499/2004Sb., § 61, které definují blíže v kapitole Podmínky pro udělení akreditace. Po splnění výše uvedených náležitostí, má ministerstvo 6 měsíců na to, aby vydalo své rozhodnutí o udělení či neudělení akreditace. Akreditace není udělena, především pokud archiv nesplňuje podmínky dané v § 61 nebo není schopen řádným způsobem vést základní evidenci Národního archivního dědictví a další.

Pokud nastane situace, že zemře fyzická osoba zřizující soukromý archiv, je v tomto případě možné v provozu archivu pokračovat do doby, kdy skončí dědické řízení.

Dojde-li k nějakým změnám, které byly uvedeny v žádosti o udělení akreditace, především v podmínkách dle § 61, je zřizovatel povinen oznámit tyto nastalé změny neprodleně ministerstvu. Po získání akreditace musí zřizovatel následně vydat badatelský řád, nejdéle však do 3 měsíců od dne, kdy nabylo rozhodnutí o akreditaci právní moci.²⁹

²⁷ § 57 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

²⁸ § 58 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

²⁹ § 58 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

3.1.2.4 Odnětí akreditace

Získání akreditace není trvalého rázu. Za jistých podmínek je možno akreditace pozbyt. Stává se tak z několika možných důvodů. Pokud ministerstvo zjistí, že archiv nedodrží podmínky, za kterých mu byla akreditace udělena, má archiv maximálně 1 rok na to, aby všechny nedostatky byly odstraněny. Akreditace může být odejmuta i na žádost zřizovatele do 6 měsíců, kdy podal žádost.

Po odnětí akreditace je ministerstvem určen archiv, který bude o archiválii pečovat. Může to být buď Národní archiv, nebo státní oblastní archiv. Pokud si zřizovatel soukromého archivu po odnětí akreditace nenechá archiválii ve své péči, přejdou do péče jiného archivu dle písemné dohody zřizovatelů archivu. „*Zřizovatel archivu, jemuž byla akreditace odňata, vyrozumí ministerstvo o uzavření dohody do 60 dnů ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o odejmutí akreditace.*“³⁰ Vlastník archiválii nese veškeré náklady spojené s převozem archiválií do jiného archivu, který bude o archiválii pečovat.³¹

3.1.2.5 Podmínky pro udělení akreditace

Zřizovatelé soukromých archivů musí pro získání akreditace splňovat podmínky stavebně-technické, prostorové, bezpečnostní, materiální, finanční a personální.

Stavebně-technické podmínky

Budova archivu nesmí být situována v oblasti, kde hrozí záplavy. Nesmí být ani v oblasti letišť a jejich drah, v ochranných pásmech, a také mimo oblast plynného a prašného znečištění. Prostory pro archiválii musí být zabezpečeny proti škodlivým přírodním vlivům, dále proti škodlivým vlivům vyvolaných člověkem, například proti proniknutí vody a látek chemické nebo biologické povahy a dále musí být tyto prostory nad hladinou spodní vody. Fyzikální jevy jsou také pro archiválii nežádoucí. Teplota v archivu a vlhkost se sledují, aby nedošlo k jejich výkyvům. Dobré odvětrávání je rovněž nutností. Má-li archiválii s magnetickým záznamem, je nutná ochrana před účinky elektromagnetického pole. Archiv, který působí i jako digitální, potřebuje minimálně dvě úložiště pro digitální archiválii a to z bezpečnostních důvodů. Pro maximální bezpečnost by vzdálenost mezi oběma úložišti měla být nejméně 50 km.

³⁰ § 59 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

³¹ § 59 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

Prostorové podmínky

Archiv má vyčleněné prostory pro veřejnost a prostory, kam veřejnost nemůže. Je tedy nutné, aby se komunikační trasy těchto dvou částí neprotínaly. „*Místnosti pro příjem a archivní zpracování, místnost pro uložení archiválií, místnost pro očistu a dezinfekci, konzervaci, restaurování a reprografické zpracování archiválií a místnost pro uložení archiválií rezervovaných ke studiu, jsou-li zřízeny, byly vždy v prostorách bez přístupu veřejnosti.*“³² Pro veřejnost musí být zřízena badatelna, kde mohou návštěvníci archivu archiválie studovat. Archiválie nemohou být uloženy nedbale a nepřehledně. Slouží k tomu plán uložení archiválií a musí být neustále aktualizován dle nastalých změn v uložení.

Bezpečnostní podmínky

Budovy archivu musí být zabezpečeny. Zpracovává se bezpečnostní dokumentace, kde jsou uvedeny opatření před vnikem nepovolaných osob, opatření proti krádeži archiválií a proti teroristickému útoku. Před rizikem požáru archiv chrání elektronická požární signalizace a ruční hasicí přístroje. Práškové hasicí přístroje musí být tam, kde jsou uloženy archiválie. Okna a dveře musí chránit zabezpečovací zařízení mechanického nebo elektronického typu, a to nejméně do druhého nadzemního patra, případně i výše, pokud by bylo možné do prostor vniknout z konstrukce budovy. Zabezpečit je nutné i vnitřní prostory, kde dochází ke styku prostor pro veřejnost přístupných a prostor pro veřejnost nepřístupných. Dále, aby „*archivní prostory bez přístupu veřejnosti byly zajištěny ochranným mechanickým a elektronickým zabezpečovacím zařízením proti přístupu nepovolaných osob a proti násilnému vniknutí.*“³³ O klíče od archivu a jeho prostor se stará zaměstnanec, který vede evidenci výdeje a vracení klíčů. V prostorách ovládaných elektronicky musí být dána přístupová práva každého zaměstnance. Nepřetržitě se střeží prostory pro uložení národních kulturních památek.

Materiální podmínky

Archiv musí být dobře vybaven technikou, jako jsou stroje pro pořízení kopií a čtečky mikrofilmů v případě, že má v péči mikrografické záznamy. Pro ukládání archiválií slouží regály, dále musí mít ukládací prostředky pro mapy, plány, technickou

³² § 61 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

³³ § 61 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

dokumentaci, velkoformátové archiválie, dále pro filmy, fotografie, zvukové a různé audiovizuální archiválie, které jsou v digitální podobě. Badatelům má být umožněno použít přenosnou výpočetní techniku.

Finanční podmínky

„Splňováním finančních podmínek se rozumí zajištění povinných minimálních průměrných ročních nákladů v rozpočtu zřizovatele na provoz archivu vypočtených jako součin částky průměrných nákladů na 1 běžný metr archiválií a celkového množství uložených archiválií, počítaných v běžných metrech.“³⁴

Personální podmínky

Vedoucí pracovníci archivu musí disponovat archivním vysokoškolským vzděláním nebo vysokoškolským vzděláním historického směru či příslušejícím speciálním oboru. V archivu musí být tolik zaměstnanců, aby 1 zaměstnanec spravoval 2000 běžných metrů archiválií. Badatelna nemůže být ponechána bez dozoru, tudíž 1 zaměstnanec připadá na 10 badatelů.³⁵

3.1.2.6 Výroční zpráva

Soukromý archiv musí jednou za rok zpracovat výroční zprávu pro ministerstvo.

„Výroční zpráva o činnosti archivu obsahuje údaje o:

- personálních podmínkách archivu,*
- celkové množství uložených archiválií,*
- výběru, archivním zpracováním a využívání archiválií,*
- stavu archiválií,*
- konzervaci a restaurování archiválií.“³⁶*

3.1.2.7 Soukromé akreditované archivy na území České republiky

V současné době na území České republiky působí 11 soukromých akreditovaných archivů.

Jsou jimi tyto archivy:

³⁴ § 61 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

³⁵ § 61 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

³⁶ § 62 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

- Všeodborový archiv ČMKOS
 - o sídlo: Nám. Winstona Churchilla 2, Praha 3
 - o akreditovaný ke dni 15. 12. 2007
- Archiv Židovského muzea v Praze
 - o sídlo: Stroupežnického 32, Praha 5
 - o akreditovaný ke dni 1. 2. 2008
- Archiv České strany sociálně demokratické
 - o sídlo: Hybernská 7, Praha 1
 - o akreditovaný ke dni 27. 12. 2007
- Archiv Centra hasičského hnutí, Příbryslav
 - o sídlo: Husova 300, Příbryslav
 - o akreditovaný ke dni 3. 9. 2007
- Archiv Arcelor Mittal Ostrava, a. s.
 - o sídlo: Lešetínská 40, Ostrava – Kunčice
 - o akreditovaný ke dni 14. 5. 2010
- Archiv OKD, a. s.
 - o sídlo: Uhlířská 10, Ostrava, Slezská
 - o akreditovaný ke dni 11. 7. 2006
- Archiv společnosti Sokolovská uhelná
 - o sídlo: Citice, areál Přátelství, okr. Sokolov
 - o akreditovaný ke dni 30. 8. 2007
- Archiv společnosti Škoda Auto
 - o sídlo: Tř. Václava Klementa 294, Mladá Boleslav
 - o akreditovaný ke dni 19. 11. 2007
- Archiv Vítkovice, a. s.
 - o sídlo: Pohraniční 27, Ostrava
 - o akreditovaný ke dni 24. 3. 2006
- Ústřední archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a. s.
 - o sídlo: U Prazdroje 7, Plzeň
 - o akreditovaný ke dni 21. 10. 2009
- Archiv Biskupství brněnského
 - o sídlo: Odbojářů 803, Rajhrad
 - o akreditovaný ke dni 19. 9. 2011³⁷

³⁷ Ministerstvo vnitra. [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/archivy-a-archivalie.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

4 ARCHIVNÍ SÍŤ PŘED VYDÁNÍM ZÁKONA Č. 499/2004 SB., O ARCHIVNICTVÍ A SPISOVÉ SLUŽBĚ

Archivní síť, jak ji známe dnes, získala svou podobu až po vydání nového archivního zákona. Některé archivy, které fungovaly dříve, byly s vydáním nového zákona zrušeny. Došlo i ke změně, co se týká kompetencí archivů a jejich působnosti.³⁸

Nyní uvedu, jak vypadala archivní síť dříve, aby bylo jasné, že soukromé akreditované archivy neměly v dřívější archivní síti své místo.³⁹

4.1 Státní ústřední archiv

Státní ústřední archiv sídlil v Praze a byl správním úřadem řízeným ministerstvem vnitra. Dohlížel na skartace vybraných skupin původců a pečoval o jejich archiválie.⁴⁰

4.2 Státní oblastní archivy

Byly správními úřady, řízené ministerstvem vnitra. Jejich územní vymezení bylo vymezeno územními obvody krajů. Jejich organizačními složkami byly státní okresní archivy. Archiv hlavního města Prahy byl organizační složkou města, ale plnil funkci státního oblastního archivu a státního okresního archivu pro území hlavního města.

„Archivy měst Brna, Ostravy a Plzně zastávaly funkce státních okresních archivů pro státní i jiné orgány včetně orgánů samosprávných a jejich organizace a zařízení, jakož i jejich předchůdce, jejichž působnost se vztahuje nebo vztahovala jen na území těchto měst nebo jejich částí. Archiv města Ústí nad Labem plní funkci státního okresního archivu pro celé území okresu Ústí nad Labem.“⁴¹

4.3 Podnikové archivy

Dříve je zřizovaly státní organizace, právnické osoby nebo fyzické osoby, které byly zaměřeny na podnikatelskou činnost a ukládaly do nich archiválie ze své činnosti.

³⁸ Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

³⁹ Zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví

⁴⁰ § 17 zákona č. 97/1974., o archivnictví

⁴¹ § 20 zákona č. 97/1974 Sb., o archivnictví

4.4 Archivy zvláštního významu

Archivy zvláštního významu zřizovaly ústřední orgány státu nebo jiné organizace, pokud to bylo účelné. Mohly být zrušeny pouze se souhlasem ministerstva vnitra, které pro ně zároveň vydávalo směrnice.

Některé archiválie byly ukládány specificky, týkalo se to federálních úřadů. Spadaly pod Jednotný archivní fond. Tyto archivy byly přímo řízeny ministerstvem vnitra. Archiválie politických stran a politických hnutí, nebo sdružení občanů ukládaly své archiválie do příslušných archivů, pokud si nezřídily své vlastní. Archiválie kulturních organizací a výchovných zařízení byly ukládány v zařízeních v působnosti ministerstva kultury, což představovala například muzea nebo knihovny.⁴²

⁴² § 23 – 27 zákona č. 97/1974 Sb., o archivnictví

5 POSTAVENÍ SOUKROMÝCH AKREDITOVANÝCH ARCHIVŮ V SOUČASNÉ ARCHIVNÍ SÍTI

První soukromé akreditované archivy vznikly až po roce 2004, kdy bylo možné je podle nového archivního zákona zřídit.⁴³ Zřídit soukromý archiv je věc zcela dobrovolná. Myslím, že možnost využít akreditaci a mít archiválie ve vlastní péči je pro jejich zřizovatele velmi přínosné. Mít soukromý akreditovaný archiv dnes napomáhá dobré image jeho zřizovatele.

Toho využívají zejména bývalé podnikové archivy. Jmenovitě jsou jimi Archiv společnosti Škoda Auto Mladá Boleslav, Archiv Sokolovské uhelné akciové společnosti, Ústřední archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a. s., Archiv Vítkovice, a. s., Archiv OKD, a. s., Archiv Arcelor Mittal Ostrava, a. s.⁴⁴ Jde o společnosti, které jsou velmi významné a je předpoklad, že dokážou pro fungování archivu zajistit všechny podmínky, které jsou nezbytné dle zákona.⁴⁵ Zajistit všechny akreditační podmínky s sebou nese obrovské finanční náklady, tudíž si každý nemůže dovolit soukromý archiv zřídit. Je sice možnost zažádat o finanční příspěvek, ten ovšem nedosahuje takové výše, aby to stačilo na pokrytí veškerých nákladů spojených se zřizováním. Soukromý archiv, kromě podniků, zřídila i Českomoravská konfederace odborových svazů, Biskupství brněnské, Židovské muzeum v Praze, dále Centrum hasičského hnutí Příbyslav a Česká strana sociálně demokratická.⁴⁶ Domnívám se, že soukromých akreditovaných archivů v současné době není mnoho. Vzhledem k rozsáhlým možnostem, kdo může takový archiv zřídit, bych jich očekávala mnohem více. Rozhodně bych očekávala větší zájem ze strany politických stran.

Tento výčet archivů však není konečný nebo trvalý. Archiv při porušení některých podmínek může o akreditaci přijít.⁴⁷ Z časového horizontu jsou soukromé akreditované archivy poměrně mladé⁴⁸, je tedy na místě v budoucnu očekávat jejich další přírůstky. Avšak, za dobu své existence si vysloužily své rovnocenné postavení mezi ostatními

⁴³ Zákon č. 499/2004 sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

⁴⁴ Ministerstvo vnitra. [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/archivy-a-archivalie.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

⁴⁵ § 61 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

⁴⁶ Ministerstvo vnitra. [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/archivy-a-archivalie.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

⁴⁷ § 59 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

⁴⁸ Vznik soukromých archivů souvisí až s vydáním zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů. Do té doby neexistovaly, jelikož neměly v zákoně právní oporu.

archivy a jsou tak rovnocenným a dnes již nepostradatelným článkem v současné archivní síti.⁴⁹

⁴⁹ §42 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

6 PŘEDARCHIVNÍ PÉČE

6.1 Vývoj předarchivní péče u původců nyníjších soukromých akreditovaných archivů

Podíváme-li se na výčet současných soukromých akreditovaných archivů, je zřejmé, že jejich původci jsou soukromoprávního rázu.⁵⁰

Pro správnou předarchivní péči je zapotřebí archivářů s odbornými znalostmi.⁵¹ Po zavedení počítačů do archivnictví napomáhaly archivářům v jejich práci při předarchivní péči různé programy. Programy nebyly jednotné. „Nelze však opomenout evidenční program P.E.P.A., vytvořený archivní správou, který některé oblasti archivy mohly využívat pro zaznamenávání údajů a informací o podnikových archivech. Později byl tento program nahrazen programem REGISTR, který však již sloužil k evidenci nejen podnikových archivů.“⁵²

Problémy s podnikovými archivy byly takové, že docházelo ke spojování práce spisovny a archivářů, což nakonec způsobilo později jejich zrušení. Pokud z nějakých důvodů podnikový archiv nechtěl nebo nemohl předat své archiválie do příslušného státního oblastního archivu, umožňovala deponitní smlouva jejich dočasné ponechání v prozatím fungujících archivech podniku.⁵³

Kromě programu REGISTR byl dalším významným nástrojem pro předarchivní péči Typový skartační rejstřík.⁵⁴ „Ve snaze zajistit převzetí archiválií v co možná nejlepší kvalitě, byli i v této době pracovníci podnikových a firemních archivů vedeni k vytváření minimálně prozatímních inventurních seznamů.“⁵⁵

Po vydání nového archivního zákona⁵⁶, byl velký zájem o školení od archivů. Nejčastější problémy se týkaly vedení spisové služby, jak tvořit nové spisové normy, podmínky pro nově vzniklé akreditované archivy apod. Udělením akreditace mohl

⁵⁰ POCHOBRADSKÁ, Helena. *Kancelářské systémy a spisová služba*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. s. 40. ISBN 978-80-7194-944-2.

⁵¹ POCHOBRADSKÁ, Helena. Předarchivní péče v podmínkách státních oblastních archivů. In *Paginae Historiae: sborník státního ústředního archivu v Praze 20*. Praha, 2012. s. 126. ISSN 1211-9768.

⁵² Tamtéž, s. 128.

⁵³ Tamtéž, s. 129-130.

⁵⁴ Tamtéž, s. 132.

⁵⁵ Tamtéž, s. 136.

⁵⁶ Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

vzniknout soukromý akreditovaný archiv.⁵⁷ Pro udělení akreditace musely být splněny podmínky podle nového archivního zákona.⁵⁸

Starý archivní program REGISTR byl nahrazen novým, modernějším programem REGIA. Jedná se o databázi, která je pravidelně aktualizována a doplňována.⁵⁹

Dnešním trendem je, že předarchivní péče jde stále kupředu a neustále se rozvíjí. Můžeme říci, že je na velmi vysoké úrovni, a to díky odborníkům na svých místech a odborným školením.⁶⁰

6.2 Vzájemná spolupráce soukromoprávních původců zřizujících soukromé archivy s Národním archivem

Jak již bylo řečeno, soukromé archivy si zřizují v případě zájmu soukromoprávní původci. Jsou jimi podnikatelé, kteří jsou zapsaní v obchodním rejstříku, dále politické strany nebo politická hnutí, církve a náboženské instituce, odborové organizace, občanská sdružení a další.⁶¹

Úkolem národního archivu je ve vztahu k některým soukromým akreditovaným archivům provádět výběr archiválií mimo skartační řízení.⁶² Národní archiv poskytuje také odbornou pomoc při zřizování soukromého archivu. Příkladem je Československá strana sociálně demokratická, Českomoravská konfederace odborových svazů a Židovského muzea v Praze. Národní archiv u nich má pak právo dohlížet a vykonávat kontrolu státu.⁶³ Archiv strany Československé sociálně demokratické je jediným soukromým archivem politických stran, kterému Národní archiv pomáhal s akreditací. Mezi Národním archivem a Archivem Československé sociálně demokratické strany je uzavřena smlouva o úschově

⁵⁷ POCHOBRADSKÁ, Helena. Předarchivní péče v podmínkách státních oblastních archivů. In *Paginae Historiae: sborník státního ústředního archivu v Praze 20*. Praha, 2012. s. 140-141. ISSN 1211-9768.

⁵⁸ § 61 zákona č. 499/2004 Sb., o archivní a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

⁵⁹ POCHOBRADSKÁ, Helena. *Kancelářské systémy a spisová služba*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. s. 39. ISBN 978-80-7194-944-2.

⁶⁰ POCHOBRADSKÁ, Helena. Předarchivní péče v podmínkách státních oblastních archivů. In *Paginae Historiae: sborník státního ústředního archivu v Praze 20*. Praha, 2012. s. 146-147. ISSN 1211-9768.

⁶¹ § 3 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

⁶² MACHKOVÁ, Zora. KŘEŠŤAN, Jiří. Spolupráce Národního archivu se soukromoprávními původci v oblasti předarchivní péče. In *Paginae Historiae: sborník státního ústředního archivu v Praze 20*. Praha, 2012. s. 106. ISSN 1211-9768.

⁶³ Tamtéž, s. 113.

archiválií. Dále mu Národní archiv pomáhá s archivními prostory, respektive s jejich úpravou.⁶⁴

6.3 Proces předarchivní péče v praxi

Na soukromém akreditovaném Archivu Vítkovice a.s., nyní nastíním proces předarchivní péče v jejich praxi.

Předarchivní péče se skládá z několika na sebe navazujících fází. Na úplný počátek všeho můžeme postavit spisovnu podniku, kam jsou dokumenty ukládány po určitou dobu. Dokumenty mají různě dlouhé skartační lhůty, po kterou musí být ve spisovně uloženy. Po uplynutí této lhůty, po kterou jsou ve spisovně, se vypracuje skartační návrh, který musí být řádně posouzen. Dohlíží se na celý průběh skartačního řízení. Archiv dbá velmi důsledně na dodržování normy, kterou je Spisový a skartační řád. V pravidelných kontrolách se provádí nejen prostorové zajištění spisovny, ale i její zajištění, co se týká personálu. Pod dohledem je celá spisová organizace ve všech dceřiných společnostech. Za rok provede Archiv Vítkovice, a.s. na 20 kontrol spisového oddělení. Zaměstnanci spisoven jsou instruováni a školeni zaměstnanci archivu pro správné vykonávání spisové služby.

Poslední fází je převzetí a evidence nových přírůstků do archivu, za což Archiv odpovídá. Dokumenty, které jsou následně převzaty do péče archivu, se stávají archiváliemi.⁶⁵

⁶⁴ MACHKOVÁ, Zora. KŘEŠŤAN, Jiří. Spolupráce Národního archivu se soukromoprávními původci v oblasti předarchivní péče. In *Paginae Historiae: sborník státního ústředního archivu v Praze 20*. Praha, 2012. s. 118. ISSN 1211-9768.

⁶⁵ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2486>

7 ÚSTŘEDNÍ ARCHIV SPOLEČNOSTI PLZEŇSKÝ PRAZDROJ, A. S.

7.1 Historie společnosti Plzeňský Prazdroj

Plzeňský Prazdroj je zřizovatelem Archivu Plzeňský Prazdroj, a. s. Zde uvádím několik nejdůležitějších a nejzásadnějších faktů k historii společnosti.

Historie vaření piva má v plzeňském kraji mnohaletou tradici. Už z roku 1307 pochází nejstarší písemná zmínka o existenci pivovaru v Plzni. Přibližně kolem roku 1710 ve městě fungoval velký obecní pivovar a další čtyři středně velké pivovary. V počtu pivovarů byla Plzeň hned po Praze druhým městem s největším počtem. Vydáním dekretu z roku 1786 byl způsob, jakým se doposud pivo vařilo, zrušen. Právozárečné měšťanstvo mělo od té doby charakter spolku a převzalo tak pivovarnictví pod svou správu. Kdo chtěl vařit pivo, musel měšťanstvu zaplatit poplatek do pokladny měšťanstva. Část těchto peněz byla ponechána jako fond pro budoucí stavbu nového modernějšího pivovaru, neboť se ozývaly hlasy volající po modernizaci. Pivo z Plzně v té době nebylo příliš chutné a bývalo vytlačováno konkurencí.

Datum 15. září 1839 je velmi významné. Toho dne byla zahájena stavba nového Měšťanského pivovaru. Prvním sládkem se roku 1842 stal Josef Groll z Bavorska, který uvařil první várku v novém pivovaru. Od těch dob se poptávka po plzeňském pivu radikálně zvýšila. Zvýšený zájem o plzeňské pivo napomohl dalšímu rozvoji a rozšiřování pivovaru. Roku 1873 měl pivovar zázemí budov na ploše 36 hektarů. Za den bylo uvařeno až 1600 hektolitrů piva. O pár let později byl u pivovaru v provozu parní stroj, dále došlo k zavádění plynového osvětlení, které bylo roku 1881 nahrazeno elektrickým. Ve výrobě se už od počátku snažili o ustálené postupy, aby vaření získalo určitou tradici. Dalším zlomovým rokem je rok 1887, kdy se pivo začalo stáčet do lahví.⁶⁶

„V zájmu ochrany před napodobeninami plzeňského piva si dal pivovar v roce 1859 u plzeňské obchodní živnostenské komory zapsat ochrannou známku Pilsner Bier. Po vzniku dalších plzeňských pivovarů bylo třeba jejich výroby odlišit, proto došlo v roce 1898 k zápisu dodnes užívané proslulé známky Prazdroj – Urquell.“⁶⁷

⁶⁶ STEINBACHOVÁ, Lucie. *Plzeňský Prazdroj v historických fotografiích*. Plzeň: Starý most, 2005. s. 4. ISBN 80-239-6130-6

⁶⁷ Tamtéž, s. 4.

Odbyt z Měšťanského pivovaru byl nejdříve soustředěn na Plzeň a okolí. Jak si pivovar získával dobré jméno, roku 1856 se dostal až do Vídně a odtud dále do světa.⁶⁸ Dnes je pivovar tak úspěšný, že jeho pivo je k dostání v 50 zemích světa.⁶⁹

Velký úspěch Měšťanského pivovaru dal podnět k založení dalších pivovarských podniků. Patřil mezi ně První plzeňský akciový pivovar, známý dnes jako Gambrinus. Dalším pivovarem byl Plzeňský společenský pivovar, známý dle ochranné známky jako Prior. V rámci posilování vlivu Měšťanského pivovaru došlo později k vytvoření koncernu Plzeňské akciové pivovary.⁷⁰

Vzestup pivovaru byl přerušen v období obou světových válek. Pivovar velmi zasáhly anglo-americké nálety Druhé světové války, kdy bylo několik budov poškozeno nebo zničeno.⁷¹ Ke znárodnění pivovaru došlo roku 1946, vznikl tak národní podnik Plzeňské pivovary, který byl roku 1964 přejmenován na Západočeské pivovary. Současně došlo k vytvoření národního podniku Plzeňský Prazdroj.

Po revoluci roku 1989 vznikl státní podnik Plzeňské pivovary. Roku 1992 proběhla privatizace a byla vytvořena akciová společnost Plzeňské pivovary. Fúze národního podniku Plzeňský Prazdroj s Plzeňskými pivovary, uskutečnila roku 1994 vznik akciové společnosti Plzeňský Prazdroj.

Dnes je pivovar sloučen s Pivovarem Radegast a Pivovarem Velké Popovice. Vznikla tak akciová společnost Plzeňský Prazdroj, a. s.⁷²

7.2 Historie Ústředního archivu Plzeňský Prazdroj, a.s.

„V depozitářích archivu je uloženo bohatství, které tu zanechali plzeňští právníci a jejich pokračovatelé od dob založení pivovaru.“⁷³ Díky práci archivářů jejich odkaz stále žije, protože hlavním cílem pracovníků archivu je, aby stoupalo jméno

⁶⁸ STEINBACHOVÁ, Lucie. *Plzeňský Prazdroj v historických fotografiích*. Plzeň: Starý most, 2005. s. 4. ISBN 80-239-6130-6

⁶⁹ Brožura *Pivovar a pivovarské muzeum*

⁷⁰ STEINBACHOVÁ, Lucie. *Plzeňský prazdroj v historických fotografiích*. Plzeň: Starý most, 2005. s. 4. ISBN 80-239-6130-6

⁷¹ VOGELTANZ, Evžen. *Plzeňský Prazdroj v obrazech: ke 130. výročí založení plzeňského Prazdroje*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1972. s. 8.

⁷² STEINBACHOVÁ, Lucie. *Plzeňský prazdroj v historických fotografiích*. Plzeň: Starý most, 2005. s. 4. ISBN 80-239-6130-6

⁷³ Prazdroj. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.prazdrojvisit.cz/cz/archiv-plzenskeho-prazdroje/historie-archivu/>

Plzeňského Prazdroje.⁷⁴ „Zakladatelé Měšťanského pivovaru v Plzni, jehož je dnešní pivovar pokračovatelem, věděli hned od začátku, že o vznikající dokumenty je třeba pečovat a zacházet s nimi patřičným způsobem, aby zůstaly zachovány pro budoucí generace.“⁷⁵

Archiv vznikl, jak ho známe v současné moderní podobě, roku 1958 a jeho založení souvisí se založením podniku zvaným Plzeňské pivovary. Plzeňské pivovary tehdy pod sebou zašitovaly 21 menších a větších provozů v plzeňském kraji, které měly dlouhou tradici ve svých předchůdcích.

Jedním z těchto pivovarů byl Plzeňský prazdroj založený roku 1842. Jako jeden z mála podniků se už tehdy snažil vést alespoň nějakým jednoduchým systémem evidenci dokumentů a její uchovávání. Nicméně, prvotní záznam o fungování jeho archivu je až z roku 1930.⁷⁶ Když se stavěla vila ředitele Měšťanského pivovaru, počítalo se už s ukládacími prostory pro archiv a spisovnu v suterénu.⁷⁷

V blízkém sousedství Plzeňského prazdroje se nacházel další pivovar, První plzeňský akciový pivovar, který byl o několik málo let mladší. Založen byl roku 1849. Jeho archiv se nacházel ve správní budově, což se později ukázalo jako špatné řešení. Během války, roku 1945, došlo k prvním archivním ztrátám. Objekt, kde archiv sídlil, byl bombardován. Škody byly značné.⁷⁸

Později, roku 1946 došlo ke sloučení obou pivovarů, tedy Plzeňského prazdroje a Prvního plzeňského akciového pivovaru. Touto cestou sloučení vznikl národní podnik s jednotným názvem Plzeňské pivovary. Archiv měl stále své prostory ve vile ředitele, zůstal tedy na svém místě. Oproti tomu, spisovna byla od 50. let postupně budována v suterénních prostorách bývalého Prvního plzeňského akciového pivovaru. V té době procházela plynulou rekonstrukcí po zásahu bombardování. Práce archiváře a spravování spisovny byla sloučena do jedné funkce. Prvním archivářem působícím současně i ve spisovně se stal roku 1949 Karel Gabriel. Toto spojení obou sekvencí ale nebylo efektivní. Z dnešního pohledu je jasné, že nemohl obě pozice zastávat kvalitně

⁷⁴ ŠESTÁKOVÁ, Radoslava. Ústřední archiv akciové společnosti Plzeňský Prazdroj. In *Západočeské archivy 2013*. Plzeň, 2013. s. 24. ISSN 1804-9737

⁷⁵ Prazdroj. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.prazdrojvisit.cz/cz/archiv-plzenskeho-prazdroje/historie-archivu/>

⁷⁶ CITRONISOVÁ, Eva. Podnikový archiv a.s. Plzeňský Prazdroj v Plzni. In *Archivní čtvrtletník České archivní společnosti 1/1999*. s. 24.

⁷⁷ ŠESTÁKOVÁ, Radoslava. Ústřední archiv akciové společnosti Plzeňský Prazdroj. In *Západočeské archivy 2013*. Plzeň, 2013. s. 24. ISSN 1804-9737.

⁷⁸ CITRONISOVÁ, Eva. Podnikový archiv a.s. Plzeňský Prazdroj v Plzni. In *Archivní čtvrtletník České archivní společnosti 1/1999*. s. 24.

a rovnocenně. Ve své pozici dával přednost práci ve spisovně, věnoval se zejména vyřizování korespondence a práce v archivu byla velmi zanedbávána. Co se archivní práce týká, provedl pouze skartaci velkého rozměru roku 1953. Týkala se písemných záznamů bývalého akciového pivovaru. Většina písemností byla dána do sběru. Usuzuji, že nemohl kvalitně zhodnotit, jaké písemnosti ponechat a jaké vyřadit, jelikož archivní práci opomíjel.

Změna, kterou přinesla vyhláška ministerstva vnitra o povinnosti zřízení podnikového archivu, se samozřejmě prezentovaného archivu rovněž dotkla. Ředitel národního podniku Západočeské pivovary, sídlící v obci Staňkov, povolal do služeb archiváře podniku Jaroslava Petráska. Archivním prostorám byl roku 1956 přenechán byt, který se nacházel v areálu staňkovského pivovaru. Pro obývání lidmi byl údajně nevyhovující. Byl příliš vlhký a pro žití nevhodný. Byl do něho tedy nastěhován archiv. Dnes již víme, že vlhko archiválie poškozuje a při delším uložení v takových prostorách dochází i k jejich zničení. Snahy o přehlednost v archivu představovalo třídění příchozího archivního materiálu na deset skupin. Skupiny byly tvořeny přesně podle organizační struktury podniku.

Kontrola provedená 26. dubna archivním oddělením v Plzni zjistila, že archiv nefunguje, jak by měl. Většina písemností byla po kancelářích a jen málo z nich bylo uloženo v archivu. Při očekávaném zrušení podniku byly písemnosti přesunuty do archivu, ale nebyly roztrženy podle tematických skupin. V dubnu 1958 byl podnik sloučen s Plzeňskými pivovary. Z toho důvodu byla nutná reorganizace a přesun archivního materiálu. Písemnosti, které byly nezbytné pro plynulý chod podniku, putovaly do Plzně. Zbytek, který v archivu zůstal, se stal pobočkou podnikového archivu sídlícího v Plzni. V Plzni se agenda sloučila s agendou staňkovského pivovaru. Když byl staňkovský pivovar roku 1978 uzavřen, byla zbývající část archivního materiálu do Plzně převezena a další část byla zničena.

Dalším podnikem, který přešel pod Plzeňské pivovary, byl podnik sídlící v karlovarském kraji, Chebsko-karlovarské pivovary se sídlem v Chebu. Pod Plzeňské pivovary přešel roku 1960. Archiv Chebsko-karlovarských pivovarů byl dokončen roku 1955. Jeho prostory byly pouhé dvě místnosti a vedl jej Václav Kubricht. Po začlenění podniku pod Plzeňské pivovary byly do archivu převezeny pouze živé písemnosti, zbytek zůstal v Chebu, kde byl ponechán svému osudu. Zájem o zbytek archiválií, byl zaznamenán až v roce 1980, ale vlivem času z nich zbylo jenom částečné torzo.

Jak se podnik Plzeňské pivovary zvětšoval a rozrůstal, bylo uznáno, že jeden pracovník nemůže na takové množství práce stačit. Došlo ke změně, místo archiváře bylo

spojeno s funkcí kronikáře, kterým se roku 1959 stal Václav Lhotka. K panu Gabrielovi tak přibyl další zaměstnanec. Václav Lhotka se zaměřil na vytvoření podnikové kroniky a publikační činnost. Dále částečně roztřídil hlavní písemné záznamy podniku.

Na místo Václava Lhotky nastoupil František Divíšek. I on se věnoval třídění písemností do skupin. Stejně, jako za Václava Lhotky, pokračovalo svážení písemností z venkovských pivovarů. Chybou bylo, že svozy z venkovských pivovarů probíhaly velmi neuspořádaně, bez příslušnosti k jednotlivým fondům. Větší změna v organizaci nastala až za působení dalšího archiváře, Věry Šlaisové, která začala v archivu působit roku 1965. Věnovala se pořádacím pracím a inventarizaci drobnějších fondů, ač neměla odborné vzdělání. Po odchodu Věry Šlaisové nastoupila do archivu Jiřina Schejbalová. Nejen, že vedla hlavní spisovnu, bylo jí dáno na starost i vedení podatelny podniku a přípravy na chystanou skartaci ve spisovně, která byla velmi dlouho zanedbávaná. Za působení Evy Citronisové došlo k oddělení podatelny a hlavní spisovny. V následujících letech probíhala inventarizace, katalogizace a rejstříkování.

V 60. letech dostal archiv další prostory nacházející se v suterénu vily podnikového ředitelství. Suterén ale nebyl vyhovující, vedlo v něm staré porouchané potrubí od topení. Když jednoho dne potrubí prasklo, probíhala urychlená záchrana dokumentů. Díky rychlému jednání pracovníků nevznikly příliš velké škody a většinu uložených archiválií se podařilo úspěšně zachránit. V roce 1981 se archiv rozrostl o další suterénní prostory. Byly to prostory bývalé školy a suterénního bytu. Archiv sice získal další prostory pro ukládání, ale byly nevyhovující a velmi vlhké se zastaralým potrubím, kdy hrozila opětovná evakuace dokumentů v případě jeho poškození. Občas se stalo, že k menší nehodě došlo. Archiv proto hledal stále nové a lepší prostory, kde by byly archiválie v bezpečí. *„Počátkem roku 1990 bylo archivu přiděleno přízemí jednopatrového objektu, během prvního pololetí byly místnosti upraveny a vybaveny regály a v červnu celý archiv přestěhován. Získal tak konečně důstojné umístění, zvláště poté, co budova pocházející z roku 1877, stojící v sousedství pivovarské vodárenské věže, zdaleka viditelného orientačního bodu, prošla rekonstrukcí zanedbaného vnějšího vzhledu.“*⁷⁹ Výhodné bylo, že archiv nemusel hned v dalších letech hledat další ukládací prostory, protože v objektu byla velká prostorová rezerva. Bývalé prostory šatny byly roku 1994 přeměněny

⁷⁹ CITRONISOVÁ, Eva. Podnikový archiv a.s. Plzeňský Prazdroj v Plzni. In *Archivní čtvrtletník České archivní společnosti 1/1999*. s. 26.

na ústřední spisovnu podniku, která v dalších letech začala využívat i další prostory.⁸⁰ Od roku 2003 došlo v archivu k nástupu digitalizace. Nejdříve byla digitalizována fotodokumentace. Roku 2007 započaly digitalizační práce na digitalizaci technických výkresů.

Roku 1999 začal archiv komunikovat prostřednictvím počítačů, emaily pro svou rychlost nahradily klasickou korespondenci v písemné formě. Vedle českého jazyka musí archiv komunikovat i v anglickém jazyce, v důsledku svého vlastníka.⁸¹

V roce 2008 bylo do archivu převzato 80 bm písemností z útvaru generálního ředitelství, technického ředitele, tradice a návštěvnickví a z marketingového útvaru v časovém rozsahu 1958–2008. „Z technického archivu byla do archivu převzata nevidovaná dokumentace v rozsahu přibližně 3,5 bm.“⁸² Tato dokumentace byla postupně zpracována a začleněna do fondů. Personální obsazení archivu k roku 2009 čítalo 2 pracovnice. Vedoucí archivu Mgr. Lucii Jedličkovou ve své funkci zastupovala Radoslava Šestáková. Do archivu byl včleněn tzv. technický archiv, který obsahuje, jak už název napovídá, technickou dokumentaci podniku. Spisovna byla součástí archivu. Zde je pracovník Ilona Burianová. Ve spisovně jsou ukládány písemnosti skupiny S, kde jsou průběžně po uplynutí skartačních lhůt skartovány. Přibližná délka skartační lhůty je 10 let.⁸³

Od roku 2010 spadá útvar Tradice a návštěvnickví, pod který je archiv začleněn, pod oddělení marketingu. Technické dokumentaci byl vytvořen seznam pro orientaci v něm a vyhledávání. Archiv se aktivně zapojil do chystané výstavy zvané Bohatství pivovaru v knihách, která byla prezentována v muzeu pivovaru. Zrestaurováno bylo album věnované Měšťanskému pivovaru v Plzni. Toto album bylo digitalizováno a vystaveno v muzeu v pivovaru.⁸⁴

Rok 2011 byl pro archiv rokem změn a střídání v personální oblasti. Archiv opustila zastupující archivářka Radoslava Šestáková, jelikož se z mateřské dovolené vrátila zpět do své práce Mgr. Lucie Jedličková. Její návrat neměl dlouhého trvání, trval pouze

⁸⁰ CITRONISOVÁ, Eva. Podnikový archiv a.s. Plzeňský Prazdroj v Plzni. In *Archivní čtvrtletník České archivní společnosti 1/1999*. s. 26

⁸¹ ŠESTÁKOVÁ, Radoslava. Ústřední archiv akciové společnosti Plzeňský Prazdroj. In *Západočeské archivy 2013*. Plzeň, 2013. s. 28-29. ISSN 1804-9737

⁸² Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2009. Plzeň, 2010.

⁸³ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2009. Plzeň, 2010.

⁸⁴ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2010. Plzeň, 2011.

4 měsíce, kdy na mateřskou dovolenou odešla znovu. Jejím zástupcem se prozatím stal Mgr. Martin Buchlovský, po němž se na jeho zastupující místo vrátila Radoslava Šestáková. Další změna se týkala spisovny, která byla od listopadu oddělena a od té doby spadá pod Středisko sdílených služeb. I nadále pokračuje úzká spolupráce s archivem, především s přípravami skartačního řízení. Archiv stále zpracovává fondy, zpřístupňuje je a doplňuje. Doplnil Sbíрку dokumentace a fotodokumentace. Co se týká projektové dokumentace technického archivu, byly tříděny plány a projekty. Celkem 2 depozitáře byly vybaveny dvěma novými regály, došlo k výmalbě depozitářů. Toto vše stálo archiv 120 000 korun českých. Klima v depozitářích je neustále sledováno a stav archiválií zůstává v dobrém stavu. Byla zlepšena péče o Sbíрку fotodokumentace, která byla pro jejich bezpečné uložení přesunuta do nekyselých obalů.⁸⁵

V roce 2012 byla přijata další pracovnice, Mgr. Anna Peřinová, protože zastupující Radoslava Šestáková na celý archiv sama nestačila. Spolu s muzeem byla realizována další výstava nazvaná Pivovar v obrazech – 170 let areálu Plzeňského Prazdroje.⁸⁶ „*Ve spolupráci s Archivem města Plzně a státním oblastním archivem v Plzni byla vytvořena výstava Plzeňské stopy v Indii aneb život Plzeňanů v indickém městě Ránčí v 60. letech minulého století, zachycených na fotografiích, filmových záběrech a vzpomínkách.*“⁸⁷

7.3 Současnost

Archiv sídlí dodnes v Plzni v blízkosti vodárenské věže. Organizačně je archiv začleněn do oddělení Tourism and Heritage a spolu s Pivovarským muzeem tvoří oddělení historických sbírek.⁸⁸ Pečuje o historický obraz společnosti s dlouhou tradicí. Náplní práce archivu jsou kromě péče o archiválie i činnosti souvisejícími s prohlídkovými trasami pivovaru. Archiv spolupracuje se všemi odděleními společnosti.⁸⁹ „*Aktuální informace o pivovaru jsou zaznamenány v archiváliích zařazených ve fondu Plzeňský Prazdroj,*

^{85 85} Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2011. Plzeň, 2012.

^{86 86} Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2012. Plzeň, 2013.

^{87 87} Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. PEŘINOVÁ, Anna. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2013. Plzeň, 2014.

^{88 88} Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2012. Plzeň, 2013.

⁸⁹ Prazdroj. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.prazdrojvisit.cz/cz/archiv-plzenskeho-prazdroje/historie-archivu/>

akciová společnost Plzeň, jenž zatím obsahuje písemnosti z let 1992 – 1999.“⁹⁰ Na rok 2014 je pro návštěvníky připravena výstava s názvem Vzpomínka na c.k. vojáky ze zemí Koruny české 1914 – 1918.⁹¹

7.4 Badatelna

Archiv má pro své badatele zřízenou badatelnu, kde je umožňováno nahlížet do archiválií a studovat je po předchozí domluvě. Archiv nepatří mezi hojně navštěvované, roku 2009 badatelnu využilo pouze 11 badatelů, kteří archiv navštívili přibližně padesátkrát. Zájem badatelů byl zaměřen na materiály týkající se dějin plzeňského pivovarnictví, pivovarského školství, o architektuře pro podnik významných staveb, jakou je vila ředitele, dále o Měšťanském pivovaru v Plzni nebo co se týká přepravování piva v minulosti.⁹² Kromě laické veřejnosti archiv využívají hlavně pracovníci Plzeňského Prazdroje, a.s. Archiv pro ně zpracovává i rešerše. V roce 2010 počet badatelů zanedbatelně vzrostl na 12, ale bylo vykonáno mnohem méně návštěv, pouze 32. V centru jejich zájmu byla témata týkající se Měšťanského pivovaru v Plzni, akciového pivovaru ve Stodu, o vyvážení piva, o výrobě limonád a sodovek v Tachově, jaké bylo české pivovarnictví v období hospodářské krize, byl studován také pivovar Světozor a První plzeňský akciový pivovar v Plzni a další témata.⁹³ Roku 2011 badatelnu využilo 13 badatelů, kteří vykonali 38 návštěv. Zajímali se o historii hasičského sboru při Měšťanském pivovaru, zajímavým studovaným tématem je vývoj komínových staveb pivovarů a dále byla studována historie menších pivovarů a vývoz piva do zahraničí.⁹⁴ V roce 2012 archiv navštívilo 21 badatelů při 32 návštěvách. Archiv také provedl 70 rešerší a odpovídal na elektronické dotazy.⁹⁵ Zájem badatelů v roce 2013 mírně klesl, a to na 16 badatelů, kteří ovšem archiv navštěvovali častěji. Archiv vypracoval 83 rešerší.⁹⁶

⁹⁰ ŠESTÁKOVÁ, Radoslava. Ústřední archiv akciové společnosti Plzeňský Prazdroj. In *Západočeské archivy 2013*. Plzeň, 2013. s. 29. ISSN 1804-9737

⁹¹ Brožura o výstavě Vzpomínka na c.k. vojáky ze zemí Koruny české 1914 – 1918.

⁹² Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2009. Plzeň, 2010.

⁹³ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2010. Plzeň, 2011.

⁹⁴ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2011. Plzeň, 2012.

⁹⁵ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2012. Plzeň, 2013.

⁹⁶ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. PEŘINOVÁ, Anna. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2013. Plzeň, 2014.

7.5 Archivní fondy a archiválie

Jedním z nejlépe dochovaných a nejrozsáhlejších fondů je hojně dochovaný fond archivu Měšťanského pivovaru v Plzni v časovém rozsahu 1842–1946. „*V menším rozsahu jsou zastoupeny ostatní plzeňské pivovary – Plzeňské akciové pivovary (1869 – 1946), Společenský pivovar Prior (1894 – 1928) a Český akciový pivovar Světovar (1910 – 1933).*

Další důležitou skupinou jsou poměrně dobře zachované fondy již zmíněných národních podniků Plzeňské pivovary (1947- 1958), Západočeské pivovary ve Staňkově (1948–1958), torzovitý fond Chebsko-karlovarských pivovarů (1948–1960), malé fondy Chodských pivovarů a Karlovarských pivovarů, vzniklých přechodně v letech 1953 – 1955 rozdělením podniků na menší celky, a především fond Západočeské pivovary Plzeň (1958 – 1992), který představuje rozsahem další čtvrtinu archivu.“⁹⁷

Dalším zajímavým okruhem jsou písemnosti odborových a podpůrných organizací. Zajímavé jsou i fondy zájmových organizací, jako byl TJ Prazdroj Plzeň, TJ Slavoj Karlovy Vary a několik dalších.

Písemné pozůstalosti obsahují informace o některých ředitelích podniku, jmenovitě Františka Plášila, Roberta Müllera a Jaroslava Samka. Ve sbírkách má největší rozsah sbírka fotografií, propagačních materiálů a jiných výtisků.

Roku 2009 bylo v archivu uloženo už 88 fondů a sbírek a část fondů byla inventarizována. „*K provedení restaurování bylo vybráno album zástupců a odběratelů Měšťanského pivovaru v Plzni z roku 1892*“⁹⁸. Archiv nemá své vlastní restaurátorské zařízení, z toho důvodu restauruje pro archiv restaurátorské pracoviště pana Jiřího Fogla.⁹⁹

Archiv je neustále živý a stále přejímá dokumenty, v roce 2010 převzal písemnosti týkající se marketingu, smlouvy, písemnosti právního oddělení a agendu manažerky pro rozvoj cestovního ruchu v rozsahu let 1947–2010, které zaujímají 105 kartonů.¹⁰⁰

V roce 2011 byl do archivu předán fond Spolek plzeňských právovárečnicků z časovým rozsahem 1992–2007. „*V souvislosti se změnami v Pivovaru Velké Popovice*

⁹⁷ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2009. Plzeň, 2010.

⁹⁸ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2009. Plzeň, 2010.

⁹⁹ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2009. Plzeň, 2010.

¹⁰⁰ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2010. Plzeň, 2011.

byly do archivu předány písemnosti zaevidované jak fond PP, a.s., Pivovar Velké Popovice s časovým rozsahem 1870–2010.¹⁰¹ Následující rok se fond znovu nepatrně rozrostl, celkem na 90 fondů a sbírek. Neustále je doplňována Sběrka fotodokumentace a došlo k převzetí další části dokumentů z Velkých Popovic v délce 60 bm. Rok 2012 byl rokem, kdy v archivu započala generální inventura.¹⁰² V roce 2013 se počet fondu opět zvýšil na celkový počet 110. V tomto roce byla dokončena generální inventura.¹⁰³

„Samostatnou kapitolu historie pivovaru tvoří jeho stavební vývoj. Dobře o tom vypovídají v archivu uložené mapy, plány budov a technické výkresy hlavních provozů a jejich vnitřního zařízení. Jedná se o plány varen, elektrárny, odželezňovací stanice, bednáren, také sklep, kolejí a staveb s nimi souvisejících.“¹⁰⁴

7.6 Akreditace archivu

Archiv akciové společnosti Plzeňský Prazdroj je akreditovaným archivem od října roku 2009, kdy mu ministerstvo po pětiletém snažení akreditaci umožnilo a od té doby je soukromým archivem. Snahy o udělení akreditace probíhaly už od roku 2004, kdy bylo možné akreditaci získat. Její získání bylo velmi složité a časově náročné, vzhledem k připomínkám ze strany ministerstva.¹⁰⁵

¹⁰¹ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2011. Plzeň, 2012.

¹⁰² Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2012. Plzeň, 2013.

¹⁰³ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. PEŘINOVÁ, Anna. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2013. Plzeň, 2014.

¹⁰⁴ ŠESTÁKOVÁ, Radoslava. Ústřední archiv akciové společnosti Plzeňský Prazdroj. In *Západočeské archivy 2013*. Plzeň, 2013. s. 28. ISSN 1804-9737.

¹⁰⁵ Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti v roce 2009. Plzeň, 2010.

8 ARCHIV SPOLEČNOSTI VÍTKOVICE, A. S.

8.1 Historie společnosti Vítkovice, a. s.

I zde je nutno uvést alespoň minimální body z historie vítkovických železáren, které současný akreditovaný archiv zřizují.

Rok 1828 je rokem klíčovým pro založení vítkovických železáren. Přípisem Rudolfa Jana byl železářský závod založen. Jméno železárny dostaly dle svého zakladatele, Rudolfova huť. Po jeho smrti byla huť nabídnuta k prodeji. Rudolfova huť byla prodána arcibiskupství olomouckému. Roku 1843 železárny koupily Rothschildové.¹⁰⁶ Podnik se rozrůstal, byla postavena budova ředitelství, dnes známá jako Vítkovický zámek. Po roce 1873 dochází ke zhoršení hospodářské situace, pod vedením Aloise Schulze. Ke zlepšení došlo za nového ředitele Paula Kupelwiesera. Podnik se velmi rozrůstal, zejména po sociální stránce pro své zaměstnance.¹⁰⁷ Jeho nástupcem se stal Emil Holz. Pod jeho vedením došlo k reorganizaci na válečnou výrobu. Dalším ředitelem byl Adolf Sonnenschein. Tento muž byl vynikajícím obchodníkem, získal mnoho zakázek a Rothschildové s ním byli velmi spokojeni.¹⁰⁸ Oskar Federer byl ředitelem, který se vypracoval zcela sám na vysokou pozici. Do roku 1945 se veškerá výroba soustředila na potřeby války. Byla vyžadována velmi vysoká produkce, ale nebyla prováděna údržba železáren. Došlo k velkému poničení výrobních zařízení. Během bombardování došlo ke zničení několika hal. Federer sympatizoval s prezidentem Benešem.¹⁰⁹ Po druhé světové válce přichází Rothschildové o svůj majetek, byl jim znárodněn. Dovoz rudy ze SSSR způsobilo problémy v technologii. Došlo tak k neplnění plánu a postihu nevinných lidí. V 60. letech dochází k uvolnění a k obchodování i s nesocialistickými státy. Dováží se například do Egypta, Brazílie nebo Iráku.¹¹⁰ Největší zakázky jdou ale stále do SSSR.¹¹¹ Od 70. let Vítkovice vyrábí díly pro jaderné elektrárny. Od roku 1970 do roku 1979 byl ředitelem Rudolf Pešek. „*Vítkovice v tomto období fungují jako koncernový podnik, který*

¹⁰⁶ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2470>

¹⁰⁷ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2472>

¹⁰⁸ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2473>

¹⁰⁹ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2474>

¹¹⁰ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2475>

¹¹¹ VYTISKA, Josef. *Vítkovice - železárny a strojírna Klementa Gottwalda*. Praha: Práce, 1978. s. 300.

*zahrnuje řadu strojírenských i hutních společností v rámci celé republiky. Jsou tak největším strojírenským podnikem v republice s 80 000 zaměstnanci.*¹¹²

Nelehká pozice pro ředitele Františka Hromka (ředitelem 1990-1993) byla zapříčiněna přívalem konkurence. Úspěšné období končí kolem roku 1998, kdy pece vychladly. I přes velmi složité období dokázaly železářny splnit řadu náročných zakázek. Došlo k rozložení koncernu a podniky se staly samostatnými. Firma se stává akciovou společností a dochází i k částečnému rozprodeji majetku.¹¹³ Po uvážení vlády byla firma nakonec prodána jako celek, Lahvárně Ostrava v čele s Janem Světlíkem. V současné době se podnik znovu pomalu dostává z potíží a znovu se snaží o rozkvět. Nový název zní Vítkovice Machinery Group.¹¹⁴

8.2 Historie archivu

Archiv společnosti Vítkovice má mnohaletou tradici. Uběhlo již 60 let od jeho založení na profesionální úrovni. Přesné datum založení připadá na 7. duben 1954.

Už v počátcích existence Vítkovických železáren byly snahy uchovat písemnosti týkající se historie podniku pro budoucí generace. První instrukce týkající se manipulace s písemnostmi byla vydána roku 1839 společností Witkowitz Gewerkschaft, která byla roku 1848 nahrazena novým jednacím řádem. Určoval, jaké písemnosti budou v registratuře uchovávány. Existovala jedna ústřední registratura a další vedlejší. Ve 20. letech byla ústřední registratura dělena na 3 části, a to na personální, všeobecnou a důležitou. Registratura byla uložena ve skříni odolné proti požáru. Železářny měly ve své správě i registry jiných různých společností či svazu průmyslníků. Po období okupace Němci byla spisovna začleněna pod oddělení Všeobecné správy a spadala pod obchodní ředitelství, vedl ji František Karas. Roku 1943 byly části archivu odvezeny do Rožnova pod Radhoštěm a do Prahy. Po válce převzal archiv spolu se spisovnou Josef Bělecký. Roku 1948 se jeho úkolu ujal Leopold Juřina.¹¹⁵

Podnikový archiv na vysoké úrovni byl založen, jak již bylo zmíněno, roku 1954. Archiv byl včleněn do oddělení technických služeb. Prvním velmi významným archivářem

¹¹² Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2475>

¹¹³ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2476>

¹¹⁴ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2477>

¹¹⁵ ŠÚSTKOVÁ, Dagmar. *Přednáška o netradičních úkolech archivu Vítkovice*, přednesená na archivní konferenci roku 2013.

se stal Ing. Alexander Žichovič.¹¹⁶ Prvotním úkolem bylo nutno zastavit samovolné vytríďování písemností v podniku bez uvážení a jejich cílené soustředování do archivu podniku.¹¹⁷ Od svého vzniku byl archiv velmi často stěhován. Nejprve sídlil v budově ředitelství podniku, dále sídlil v budově v Trůskově ulici, dalším sídlem byla Pohraniční ulice a dokonce i vítkovická radnice. Archiv našel své konečné místo roku 1991, a to ve staré ubytovně pro dělníky, která byly modernizována. Nyní se tedy nachází v Pohraniční ulici číslo 27. Mezi další význačné archiváře patří jmenovitě PhDr. Robert Randýsek a PhDr. Jana Machotková.¹¹⁸ Koncem 20. století se železářny ocitly v těžké finanční situaci a došlo k uzavření archivu, které bylo naštěstí jen dočasným opatřením. K velkému obratu došlo roku 2003, kdy došlo k privatizaci podniku a nový majitel si zakládal na podpoře a rozvoji archivu pro dobré jméno společnosti. Archiv je od roku 2006 akreditovaným soukromým archivem.

8.3 Současnost

Nyní je archiv zařazen do útvaru generálního ředitele a jeho součástí je i ústřední všeobecná spisovna, účetní spisovna a spisovna mzdových dokladů. Odbor archivní a spisové činnosti zajišťuje veškerou předarchivní péči pro firmy holdingu, provádí školení pracovníků spisoven, pomáhá jim při zpracování skartačních návrhů, dohlíží nad skartačními řízeními, zpracovává spisový a skartační řád a plán.¹¹⁹ Do další činnosti Archivu Vítkovice spadá evidování všech předmětů uměleckého rázu.

Jelikož je archiv akreditovaný, je pod dohledem Zemského archivu v Opavě. Musí pro něho zpracovávat každý rok přehlednou výroční zprávu a zasílat mu aktuální verzi evidence národního archivního dědictví, která je i zasílána na ministerstvo vnitra. Zemský archiv v Opavě dohlíží i nad skartacemi a schvaluje skartační návrhy dokumentů, které mají prošlou skartační lhůtu.¹²⁰

¹¹⁶ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2486>

¹¹⁷ ŠŮSTKOVÁ, Dagmar. Přednáška o netradičních úkolech archivu Vítkovice, přednesená na archivní konferenci roku 2013.

¹¹⁸ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-05-05]. Dostupné z: <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2486>

¹¹⁹ ŠŮSTKOVÁ, Dagmar. Přednáška o netradičních úkolech archivu Vítkovice, přednesená na archivní konferenci roku 2013.

¹²⁰ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2486>

Nyní je v archivu uloženo 59 archivních fondů.¹²¹ Z toho 11 archivních fondů je kmenových, tedy ve vlastnictví archivu a zbylých 48 patří státu. Těchto 48 fondů archiv spravuje dle smlouvy uzavřené se Zemským archivem v Opavě. Jakékoliv změny stavu archiválií jsou evidovány v programu PEvA.

8.4 Využívání archiválií

Využití archiválií je velmi široké. Prioritou je zajišťovat spolupráci pro samotnou společnost, která archiv zřizuje, zejména co se týká propagace a publikační činnosti společnosti. *„Archivní materiál byl použit např. při tvorbě filmu u příležitosti stého výročí povýšení obce Vítkovice na město, pro televizní dokument Rodinné stříbro, dále pro televizní pořad Kultura atd“.*¹²²

8.5 Badatelna

Pro návštěvníky, tedy badatele, je k dispozici badatelna, a to každý den od pondělí do čtvrtka v čase od 7:00 – 14:30 hod. Archiv navštíví za rok přibližně 150 badatelů. Jejich zájem se soustřeďuje na samotný podnik, výrobu, jeho budovy apod.¹²³

8.6 Publikační a výstavní činnost archivu

*„Vítkovický archiv vydal v posledních letech ve spolupráci s vydavatelstvím EN FACE také několik publikací, které popisují vznik a vývoj jednotlivých provozů, např.: Vítkovické vysoké pece 1836 – 2007 (z roku 2007), Významné ocelová konstrukce Vítkovic (2008) nebo přibližuje historii podniku v souhrnné knize Společnost VÍTKOVICE v dokumentech 1828 – 2003 (z roku 2003). Kromě toho se podílel na publikaci Energetika Vítkovice, tradice, práce, perspektiva (2007).“*¹²⁴

Po uplynutí 180 let od založení podniku byla uspořádána výstava Fenomén Vítkovice v Ostravském muzeu. Výstava byla koncipována jako průřez společnosti, představeny byly významné osobnosti firmy, výrobní program a jeho vývoj. Vystavené

¹²¹ Ministerstvo. [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archivni-fondy-cr/VysledkyHLEDANI.aspx?stranka=1>

¹²² Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2486>

¹²³ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2486>

¹²⁴ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2486>

modely, fotografie, technická dokumentace a obrazy přiblížily jedinečnou vítkovickou historii.¹²⁵

9. červen je Mezinárodním dnem archivů. Archiv Vítkovice, a. s. se tohoto dne zúčastnil a umožnil návštěvníkům prohlídku. Největší zájem vzbuzovala zakládající listina arcibiskupa Rudolfa Jana, který železárny založil. Pro návštěvníky byla připravena bohatá expozice. Mohli zhlédnout například fotografie, mapy, listiny a mnoho dalších.¹²⁶

8.7 Netradiční úkol Archivu Vítkovice

Není obecně známo u laické veřejnosti, že společnost akciová společnost Vítkovice vlastní rozsáhlou sbírku výtvarného umění. Její jádro je tvořeno především obrazy a sochařskými produkcemi. Sbíрка se od roku 2003 dále rozrůstá o díla domácích i zahraničních autorů. Sbířku spravuje Archiv Vítkovice, a.s. Provádí její evidenci, inventarizaci, fyzickou kontrolu a navrhuje umístování artefaktů dle požadavků vedení společnosti. Toto vše je náplní zaměstnance archivu, kunsthistorika. Součástí sbírky jsou i umělecké smalty. Archiv je jakýmsi dědicem vítkovického závodního muzea. Archiv se podílí na výzdobě reprezentativních prostor vítkovického zámku. Snaží se pomoci zachránit obraz Antona Pettera Zavraždění sv. Václava, který byl nalezen na půdě kroměřížského zámku. Majitelem obrazu je olomoucké arcibiskupství, které nemá na jeho opravu potřebné finance, proto ředitel Vítkovic, Ing. Světlík nabídl pomoc. Úkolem archivu je aktivně se podílet na restauraci obrazu, naplánovat fáze prací a vše koordinovat. Dalším neobvyklým úkolem archivu bylo podílet se na koordinaci a rozmístění soch na Ruské ulici.

Úkolem tohoto archivu není „pouze“ uchovávání archiválií a předarchivní péče o dokumenty. Snaží se o pozitivní image firmy.¹²⁷

¹²⁵ Vítkovice. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2486>

¹²⁶ Novinky.cz [online]. [cit 2014-05-06]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/vase-zpravy/moravskoslezsky-kraj/ostrava-mesto/1227-5090-archivy-byly-dnes-verejnosti-otevrene.html>

¹²⁷ ŠŮSTKOVÁ, Dagmar. *Přednáška o netradičních úkolech archivu Vítkovice*, přednesená na archivní konferenci roku 2013.

9 ARCHIV SPOLEČNOSTI SOKOLOVSKÁ UHELNÁ

9.1 Sokolovská uhelná

Sokolovská uhelná, a. s. je zřizovatelem Archivu společnosti Sokolovská uhelná. Zde v krátkosti shrnuji historii.

Těžba uhlí v Sokolovském revíru má dlouhou tradici. Nejstarším dokladem o dolování uhlí je záznam v kronice Horního Slavkova z roku 1642.¹²⁸ Velkým mezníkem v rozvoji dolování byla stavba železnice roku 1871. Hlavní slovo v dobývání uhlí patřilo Starckovým závodům. Vyjma uhlí se Starckovy závody věnovaly i působení v chemickém průmyslu. „V roce 1945 bylo na Sokolovsku v provozu celkem 39 hlubinných dolů a 15 malolomů.“¹²⁹ Až padesáti procenty se na těžbě podílela firma Dolové a průmyslové závody, dříve pod názvem Starckovy závody. „V důsledku poválečného znárodnění vznikl v roce 1946 zastřešující podnik Falknovské hnědouhelné doly se sídlem v Dolním Rychnově.“¹³⁰ Později nesl název Hnědouhelné doly a briketárny Sokolov. Po čase pod něj přešlo na 16 podniků. Po válce se přešlo na velkolomovou těžbu. V obci Vřesová byla vybudována nová zpracovatelská větev. Roku 1994 byla založena společnost Sokolovská uhelná.¹³¹ Její privatizace se uskutečnila roku 2004, od té doby nese název Sokolovská uhelná, a. s.¹³² Sokolovské doly se velkou měrou podílely na vzhledu krajiny způsobenou těžbou, ale jejich zásluhou je i rozvoj infrastruktury.¹³³

9.2 Historie archivu

Historie archivu společnosti sokolovská uhelná je velmi dobře a kvalitně zaznamenána. Je to zásluha zejména Petra Berana, který zde v současnosti působí jako hlavní archivář a dlouho se historií archivu zabýval. Nutno poznamenat, že vývoj tohoto archivu nebyl jednoduchý.

V období okupace došlo ke značnému vzrůstu dokumentace, jelikož došlo k fúzi a arizaci Dolových a průmyslových závodů. Staly se tak v sokolovském revíru největším

¹²⁸ Brožura *Tvorba nové krajiny na sokolovsku*. Sokolov, 2008. s. 6.

¹²⁹ Sokolovská uhelná. [online]. [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://www.suas.cz/page/show/slug/historie>

¹³⁰ Sokolovská uhelná. [online]. [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://www.suas.cz/page/show/slug/historie>

¹³¹ Sokolovská uhelná. [online]. [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://www.suas.cz/page/show/slug/historie>

¹³² Brožura *Tvorba nové krajiny na sokolovsku*. Sokolov, 2008. s. 7.

¹³³ BERAN, Petr. *60 let archivu Sokolovská uhelná*. [online]. [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://suas.cz/page/show/slug/podnikovy-archiv>

těžařem. Ferdinand Trapper z Frankfurtu nad Mohanem z toho důvodu vypracoval v roce 1943 spisový řád a registraturní plán, čímž došlo k úpravě v manipulaci s dokumenty písemné povahy. Už koncem druhé světové války byl tento archiv natolik vyspělým, že pořizoval dokumentů, které se dají charakterizovat jako základní. Tyto fotokopie byly uloženy do archivního krytu v Citicích, aby došlo k jejich ochraně v případě, že by originály byly zničeny během světové války, k čemuž naštěstí nedošlo. Archivní fond sokolovských závodů z let 1782-1946 je poměrně dobře zachován, a to v rozsahu 80 bm.

Dokumenty z Duchcovsko-podmokelské dráhy založené v roce 1869 nejsou příliš dochovány z toho důvodu, že se sídlo velmi často měnilo a došlo tak k velkým ztrátám. Ke ztrátám dokumentů přispěly i nevhodné podmínky pro uložení a živelné pohromy. Dochovaly se například soupisy skartovaných dokumentů, jako jsou akcie, dluhopisy a běžné písemnosti účetního charakteru. Návrh na skartaci připravoval vždy sekretář a musel projít schvalovacím řízením ředitele společnosti. Během okupace došlo k přemístění sídla firmy zpět do karlovarského domu, který se nacházel přímo v lázeňské čtvrti. Archivu byly přiděleny sklepní prostory, které nebyly pro dokumenty příliš vyhovující. Společnost působila nejen v sokolovské oblasti, ale i v oblasti severních Čech. Z tohoto důvodu je fond rozdělen. Jedna jeho část se nachází v Archivu Sokolovské uhelné společnosti, rozsahem 34 bm. Druhá jeho část, o poznání menší, je uložena ve Státním oblastním archivu v Litoměřicích, o velikosti 1, 82 bm.

U menších podniků nebyla dokumentům věnována velká pozornost. Důvodů mohlo být hned několik, ať už časté střídání majitelů nebo uzavření těchto podniků. Docházelo k častému ničení dokumentů, jako nepotřebných. Toto se později ukázalo jako velký problém, zejména při obnově dolování. Dokumenty s potřebnými záznamy byly nadobro zničeny. Tyto problémy přinesly myšlenku cíleného budování archivů. V období, kdy probíhalo zestátnění některých podniků v roce 1945 po druhé světové válce, přešly pod jiné vedení archivy těchto zestátněných podniků. Hlavní soustředěnost byla věnována zachování archiválií pro účely praktické a vědecké. V zájmu podniků bylo ochraňovat své archiválie před zničením, zejména v německém pohraničí. Pro účely ochrany a záchrany archivních materiálů byla pořádána školení pro archiváře působící v podnicích, aby nedocházelo ke ztrátám v důsledku neodbornosti.

Roku 1946 vznikl ze znárodněných drobných podniků národní podnik nesoucí název Falknovské hnědouhelné doly se sídlem v Dolním Rychnově.¹³⁴ „*Archiv vznikl roku 1946 z podnikového archivu bývalých Falknovských hnědouhelných dolů v Sokolově a dalších podniku.*“¹³⁵ Již od počátku díky odborným školením byla věnována velká péče dokumentům pod vedením Josefa Formánka, který mimo jiné dbal i na rozvoj uhelné těžby. V úplném počátku došlo ke změně v administrativě, respektive v její organizaci. Tyto změny se týkaly zejména podatelny podniku, podepisování a značení dokumentů, tvorby nejrůznějších vyhlášek a oběžníků, a dále byl pevně stanoven postup při tvorbě příručních registratur útvarů podniku. Do systematicky označených pořadačů měly být ukládány spisy. Toto opatření mělo být důsledně dodržováno zejména proto, aby se usnadnilo a zefektivnilo vyřizování agendy podniku a aby vše bylo přehlednější a snáze vyhledatelné. V další fázi byly vytvořeny registratury pod dohledem Václava Šretrema a Josefa Gottlieba. Do registratur byly převzaty starší dokumenty převzatých zestátněných podniků. Vydáním oběžníku číslo 243 byl dán pokyn ke shromáždění veškerých dokumentů týkajících se postupného vývoje znárodnění hornických podniků v poválečném období pro potřebu propagace Československých dolů.

V období po znárodnění došlo k velkému uvědomění si nutnosti pečovat o dokumenty zestátněných podniků. Do funkce hlavního archiváře zestátněných podniků byl v roce 1946 jmenován Josef Vrána. Důvodem jeho jmenování bylo i to, že velmi dobře ovládal německý jazyk, což bylo velmi důležité pro porozumění dokumentům v německém jazyce. Netrvalo dlouho a byl zřízen ústřední archiv, působící při ředitelství firmy v Dolním Rychnově, na podnět vydaného oběžníku číslo 147/47. Úkolem tohoto archivu byla péče o veškerou písemnou agendu. Toto nařízení se týkalo i map, nejrůznějších plánů, fotografií. Archivář Josef Vrána měl plnou moc nad registraturami a archiváliemi dřívějších, toho času zestátněných společností, ze kterých vznikl národní podnik. Bez Vránova vědomí se nesmělo s ničím významně nakládat, musel být o všem bezvýhradně informován. Do Dolního Rychnova byly soustřeďovány dokumenty zestátněných společností, fascikly spisů byly opatřovány českými registry, byla prováděna nutná skartace nevýznamných písemností, které měly prošlé lhůty uložení. Z počátku putovaly do archivu velmi velké přírůstky, z toho důvodu si vytvořil vhodný prostor pro manipulaci – získal novou místnost pro tyto účely. Mimo jiné se zasloužil o vytvoření jakési podnikové

¹³⁴ BERAN, Petr. *60 let archivu Sokolovská uhelná*. [online]. [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://suas.cz/page/show/slug/podnikovy-archiv>

¹³⁵ BYSTRICKÝ, Vladimír. *Přehled archivů ČSR*. Praha, 1984. s. 113.

kroniky. Skládala se ze vzpomínek pamětníků, novinových výstřižků článků z tisku a dokumentárních fotografií závodů.

K hlavní změně v archivu došlo roku 1948, kdy režim prosazoval své záměry v mnoha oblastech, tedy i v archivní oblasti. Ministerstvem průmyslu byl vydán roku 1949 spisový a archivní řád. Hornictví bylo jedním z hlavních zájmů státu. Vedoucí pracovníci a odborníci v báňské oblasti si uvědomili důležitost archivních dokumentů pro nynější potřeby. V archivních záznamech se nacházely podklady pro mapování starých dolů, ale i podklady pro předpokládaná místa výskytu nových ložisek. Tímto se velmi význačně ušetřily náklady na geologický průzkum. Šetření v archivu byla prováděna dle jednotlivých důlních oblastí.

Roku 1948 se změnil název podniku Falknovské hnědouhelné doly na Hnědouhelné doly a briketárny Sokolov. Při návštěvě přejmenovaného archivu Hnědouhelných dolů a briketáren Sokolov roku 1950 bylo shledáno odbornými pracovníky, v čele s panem Schenkem a panem Vitoušem, že fondy v archivu nejsou zpracovány odborným způsobem. Byla navržena dvě řešení, jak následně postupovat. Jednou z možností bylo odborné zpracování archivních fondů archivářem v podniku, druhou možností bylo předat fondy Archivu ministerstva vnitra, který by fondy řádně zpracoval. Po dlouhém rozhodování se archiv přiklonil ke druhé možnosti, tedy předání fondů Archivu ministerstva vnitra. Jednalo se především o archiválie vzniklé do roku 1939, v rozsahu 495 balíků a 610 účetních knih. V archivu Hnědouhelných dolů a briketáren Sokolov zůstalo jen málo dokumentace, především z období válečné doby a takové dokumenty, které neměly prošlou skartační lhůtu.

Jedním z dalších zásadních kroků bylo vydání příkazu ministra paliv vybudovat jednotný archiv pro všechny podniky sokolovské oblasti. Hlavními úkoly pro vznik jednotného archivu bylo vytvořit oficiální pozici hlavního archiváře, zajištění fondu pro mzdy pracovníků archivu, vybavení archivu. Náplní nově vzniklého archivu byly činnosti typu kontroly stavu ve spisovnách v podnicích, dohled nad pravidelným skartačním řízením, soustředění archivních dokumentů z období znárodnění, zabezpečení těchto dokumentů a jejich následné zpracování. Nový archiv se v podstatě skládal ze spisovny ředitelství a archiválií znárodněných společností. Roku 1953 bylo skartováno archivem 5 000 kilogramů balastu. Nové prostory archivu byly situovány ze sídla společnosti do blízkých prostor ústředních dílen. Později bylo sídlo archivu přeneseno zpět na původní místo. Funkce archiváře a vedoucího technické knihovny byla sloučena v jednu.

Problémem, se kterým se archiváři potýkali, byla nedůsledná péče ze strany ředitelství podniků. Pokládali péči o dokumenty za byrokracii a zbytečnost a archivní oblasti nevěnovali dostatečnou pozornost, jakou by měla mít. Docházelo tak k velkým ztrátám. Důvody bylo založení, ztracení, zničení důležitých písemností. Naopak některé nedůležité písemné materiály byly nadhodnocovány a uchovávány i po uběhnutí skartačních lhůt.

Koncem roku 1957 se archiv nacházel ve dvou místnostech v podkroví, v objektu bývalého ředitelství v Dolním Rychnově. Dokumenty, které převzal Archiv ministra vnitra v Praze, byly předány Matici hornicko-hutnické sídlící v Praze v Kozí ulici. Počátkem roku 1958 při pozdější likvidaci Matice archiv hnědouhelných dolů a briketáren Sokolov musel převzít zpět do své péče archivní dokumenty dle prozatímního inventárního seznamu. Podmínky pro uložení archivního materiálu byly vyhovující, uloženy byly v suterénní místnosti v nově získané budově bývalého podniku Důl přátelství. Do té doby však archiválie nebyly uspořádány dle svých původců a případné konkrétní vyhledávání nebylo jednoduché.

Po další reorganizaci hospodářství se usilovalo i o zlepšení spisové a archivní činnosti v resortu. Ze strany ministerstva bylo prováděno šetření podniků, jak archivují dokumenty. Výsledkem šetření bylo shledáno, že ne všechny podniky mají svoji dokumentaci v pořádku a ani péče o ně není řádně vykonávána. Řešením bylo, aby podniky posílaly veškeré své archiválie do sdruženého archivu Sdružení. Vedení archivu Sdružení hnědouhelných dolů Sokolov jmenovalo do vedoucí pozice, po Vránovi, který odešel do penze, vysokoškolsky vzdělaného člověka, absolventa filosofické fakulty oboru historie, Petra Hudlického. Petr Hudlický oplýval bohatými zkušenostmi ze svého předchozího zaměstnání v práci v muzeu a archivu v Aši. Byl pro archiv velkým přínosem. Hudlický vypracoval archivní pomůcku k pozůstalosti rodiny J. D. Starcka. Současně se v archivu nacházela knihovna s technicky obsáhlou tematikou s 3 642 svazky.

Další významnou osobností archivu byl nový vedoucí Alexandr Gross. Ten byl absolventem filosofické fakulty v Praze a státní archivní školy. Jako svou předchozí profesi zastával pozici ředitele okresního archivu a muzea v Karlových Varech. Podařilo se mu získat do archivu novou pracovníci, provedl zásadní oddělení technické knihovny i spisovny ředitelství jako samostatných celků, které již od té doby nespádaly pod archiv. Při oddělování spisovny proběhlo řádné skartační řízení a vytříděné archiválie z ní putovaly do depozitáře v Březové, kde se již nějaké archiválie nacházely. Vhodné bylo, že se v protější místnosti depozitáře uvolnilo místo. Archiv tak získal další prostory,

využitelné pro činnost práce archiváře. Když byl archiv personálně a prostorově zajištěn, byla pozornost věnována předarchivní péči podnikům v sokolovském revíru. Roku 1961 byl vydán první Spisový plán pro archiv a podniky. Archivní fondy byly vytvářeny dle provenienčního principu, některé dříve zpracované byly zinventarizovány dle tehdejších nových postupů. Mezi lety 1960-1968 bylo zinventarizováno 13 archivních fondů. Uspořádáním archivu došlo ke zlepšení situace v přehlednosti a bylo možno snáze a jednodušeji vyhledávat, ať již pro účely vědecké či propagační. V náplni archiváře nebylo pouze spravovat archivní materiál, nýbrž se věnoval i publikační činnosti a podílel se i na přípravách výstav v muzeu. V roce 1963 byl archiv v natolik vyspělém stavu, že získal hodnocení jako nejlepším svého času v kraji.

Nástupcem archiváře pana Grosse po jeho odchodu se stala Edita Štěříková, první žena na pozici vedoucího v tomto archivu. Vystudovala na fakultě filosofické v Praze obor dějepisectví-archivnictví. Stále se jí podařilo udržet archiv na velmi vysoké úrovni, z toho důvodu je velká škoda jejího odchodu do emigrace. Dále se vystřídal několik dalších žen ve vedení archivu, nástupkyní Edity Štěříkové se stala Anna Šnajdrová-Chládková, kterou později vystřídala Marie Kosová. Archiv se později začal potýkat s prostorovými problémy.

Po určité době činnost archivu začala pozvolna stagnovat. Byl to důvod pro provedení kontroly předarchivní a archivní péče. Byl vydán nový spisový a skartační řád. Pracovníky s novými normami seznámil vedoucí právního oddělení Otto Bořík, který měl nově na starost archivní oblast. Společně s paní Kosovou se snažili na zavedení jednotných metod činností ve spisovných podnicích. Chtěli, aby ve spisovných pracovali kvalifikovaní zaměstnanci, dále aby byl zajištěn dostatečný a vyhovující prostor, pravidelné skartace a správné vedení evidence dokumentů.¹³⁶

Nástupcem těchto pracovníků se stal Petr Beran, ten zde působí jako vedoucí archivu od roku 1994. Absolvoval na pražské filosofické fakultě, obor dějepis-němčina.¹³⁷ Archiv dostal opět velmi dobré vedení, mohla se tedy dále rozvíjet kvalitní archivní práce. Pokračovaly různá školení a kontroly spisoven. Spisovny byly dobře zajištěny po materiální stránce a předávaly do sdruženého archivu dále své materiály. Velký krok

¹³⁶ BERAN, Petr. *60 let archivu Sokolovská uhelná*. [online]. [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://suas.cz/page/show/slug/podnikovy-archiv>

¹³⁷ HOFFMANNOVÁ, JAROSLAVA – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. s. 78.

vpřed v archivní oblasti znamenal, že zaměstnanci v podnikových spisovnách již velmi dobře zvládaly zavedený systém.

Dříve či později se daly očekávat problémy s kapacitou pro ukládání dokumentů. Prostory o ploše 120 m² v budově Přátelství se stávaly nedostačujícími. I přes snahy o lepší uspořádání prostoru v suterénu, velké nosnosti podlah, provádění vnitřní skartace při zpracování fondů byl tento problém stále větší. Ke zlepšení situace přispěl útlum v hornickém podnikání. Novým objektem pro archiv se stalo bývalé ředitelství v Dolním Rychnově. Materiál ze spisovny byl přemístěn do jiné části areálu. V roce 2001 získal archiv další prostory po rekonstrukci své budovy.

Získáním nových kapacit pro ukládání mohl archiv převzít archiválie z podniků v sokolovské oblasti. Od roku 1980 do roku 2006 převzal archiv do své péče dokumenty o celkové velikosti 804 bm. Předtím došlo k inventarizaci fondů dle platných norem a bylo vyřazeno 496 bm dokumentů. K roku 2007 vykazoval archiv 796 mb archiválií, v časovém horizontu 1796 až 2007.¹³⁸

9.3 Současnost

Nové požadavky v archivnictví na digitalizaci dokazují přizpůsobivost archivu těmto trendům. Část inventáře byla převedena do digitální podoby. Internetové stránky archivu jsou dnes již samozřejmostí pro většinu z nás. Webové stránky si archiv nechal zřídit v roce 2003, které jsou velmi hojně navštěvované. Sama za sebe mohu potvrdit velkou kvalitu těchto webových stránek. Ze soukromých akreditovaných archivů patří dle mého soudu mezi ty nejvyšší kvality. Elektronický přístup pro badatele je velmi přínosný. Webové stránky jsou velmi přehledné a informace snadno vyhledatelné a srozumitelné. Za toto vynikající zpracování patří jistě velký dík Petru Beranovi.¹³⁹

Je s podivem, že v archivu pracuje na plný úvazek pouze jedna osoba, zmiňovaný Petr Beran. Archiv sám o sobě nepořádá žádné archivní výstavy, a ani nevydal žádné

¹³⁸ BERAN, Petr. *60 let archivu Sokolovská uhelná*. [online]. [cit. 2014-05-05]. Dostupné z: <http://suas.cz/page/show/slug/podnikovy-archiv>

¹³⁹ Sokolovská uhelná. [online]. [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://www.suas.cz/page/show/slug/podnikovy-archiv>

samostatné publikace. V plánech do budoucna se počítá s využitím zbývajících částí správní budovy pro zřízení ústřední spisovny společnosti.¹⁴⁰

„Po vzniku akciové společnosti Sokolovské uhelné byl archiv zařazen do sekce Organizace a řízení a přímo řídí spisovny společnosti v Březové a Vřesové.“¹⁴¹ Pravidelně se konají školení a instruktáže pracovníků a jejich činnost se podrobuje kontrolám. Archiv podává o své činnosti v pravidelných intervalech hlášení Státnímu oblastnímu archivu v Plzni, který je jeho nadřízeným orgánem.¹⁴²

9.4 Charakteristika fondů

Archivní materiál soustředěný v Archivu společnosti se týká především důlních podnikání a jim podobným. V knihovně se nachází přes 1000 publikací z oblasti hornictví, dějin regionu či archivnictví. Ve fondech lze vybádat cenné informace ohledně dolování uhlí, vývoje techniky při dolování uhlí, ale i co se týká vývoje lidské společnosti.¹⁴³ Kromě písemností lze v archivu nalézt i velmi zajímavé fotografické materiály.¹⁴⁴

Nyní je v archivu uloženo 83 fondů a sbírek.¹⁴⁵ Většina z nich prošla inventarizací a jsou opatřeny rejstříky. Nejstarší záznamy v nich sahají až k roku 1769. „K nejvýznamnějším fondům hospodářských organizací patří Dolové a průmyslové závody, dříve Jan Dav. Starck Dolní Rychnov, Duchcovsko-podmokelská dráha Karlovy Vary, Hnědouhelné doly a briketárny Sokolov, dále pak fondy menších kapitalistických firem, následně národních, popř. koncernovaných a státních podniků.“¹⁴⁶

Mezi nejvzácnější archiválie patří fotografické album věnované Janu Antonínu Starckovi, které je doplněno o mapy. Zajímavé jsou i hlavičkové papíry s vyobrazenými

¹⁴⁰ Informace o obsazení archivu, a zda archiv pořádá archivní výstavy, jsem získala z rozhovoru s jediným pracovníkem archivu, Petrem Beranem, kdy jsme komunikovali prostřednictvím emailové korespondence, dne 21. dubna 2014.

¹⁴¹ BERAN, Petr. *60 let archivu Sokolovská uhelná*. [online]. [cit. 2014-05-05]. Dostupné z: <http://suas.cz/page/show/slug/podnikovy-archiv>

¹⁴² BERAN, Petr. *60 let archivu Sokolovská uhelná*. [online]. [cit. 2014-05-05]. Dostupné z: <http://suas.cz/page/show/slug/podnikovy-archiv>

¹⁴³ Informace o školení pracovníků a o nadřízeném archivu jsem získala z rozhovoru s pracovníkem archivu, Petrem Beranem, kdy jsme komunikovali prostřednictvím emailové korespondence, 21. dubna 2014.

¹⁴⁴ BERAN, Petr. Archiv sokolovské uhelné, právního nástupce, a.s. Sokolov. In *Západočeské archivy 2012*. s. 25. ISSN 1804-9737.

¹⁴⁵ Ministerstvo. [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z <http://aplikace.mvcr.cz/archivni-fondy-cr/VysledkyHLEDANI.aspx?stranka=1>

¹⁴⁶ Sokolovská uhelná. [online]. [cit. 2014-05-20]. <http://www.suas.cz/page/show?slug=charakteristika-fondu-a-sbirek>

závody, především je to hlavičkový papír Kynšperského uhelného těžarstva. Dále jsou to různorodé stavební plány.¹⁴⁷

9.5 Kdo archiv navštěvuje

Mezi badatele archivu patří široká veřejnost, od studentů škol až o badatele zajímající se o problematiku hornictví a dělnictví. Neopomíjenými badateli jsou i zřizovatelé archivu, zejména pro účely geologického rázu, stavebního, statistického či právního. Velké využití je i pro účely propagace. Archiv je možno bezproblémově navštívit dle nynějších předpisů.¹⁴⁸

9.6 Získání akreditace

Vydáním zákona č. 499/2004 Sb. o spisové a archivní službě došlo k zásadní změně v situaci archivu. „Podle ustanovení § 58 zákona požádal dne 17. 3. 2005 předseda představenstva akciové společnosti Sokolovská uhelná ing. František Štěpánek ministerstvo vnitra o udělení akreditace archivu firmy.“¹⁴⁹ Pracovníci v odboru správy archivů ministerstva vnitra a dále pracovníci Státního oblastního archivu v Plzni vykonali návštěvu v archivu, aby prověřili, zda archiv splňuje podmínky dle zákona, které jsou pro získání akreditace nezbytné. V archivu byly zjištěny drobné nedostatky, které se daly vyřešit. Co se týká budovy archivu, je situována poblíž řeky Ohře. Před hrozbou povodní a zatopení archivních prostor bylo nutné přemístit fondy do vyšších pater budovy archivu. „Dne 30. 8. 2007 vznikla Sokolovská uhelná, právní nástupce, a. s., Sokolov, která převzala, provedla celkovou rekonstrukci budovy a zajistila v červenci 2007 přestěhování archivu do vyhovujících prostor.“¹⁵⁰ V lednu roku 2007 archiv konečně získal akreditaci od ministerstva vnitra, která je nezbytná pro činnost soukromého akreditovaného archivu.¹⁵¹

¹⁴⁷ BERAN, Petr. Archiv sokolovské uhelné, právního nástupce, a.s. Sokolov. In *Západočeské archivy 2012*. s. 25. ISSN 1804-9737.

¹⁴⁸ BERAN, Petr. *Výroční zpráva o činnosti archivu za rok 2012*. Sokolov, 2013.

¹⁴⁹ BERAN, Petr. *60 let archivu Sokolovská uhelná*. [online]. [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://suas.cz/page/show/slug/podnikovy-archiv>

¹⁵⁰ BERAN, Petr. *60 let archivu Sokolovská uhelná*. [online]. [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://suas.cz/page/show/slug/podnikovy-archiv>

¹⁵¹ BERAN, Petr. Archiv sokolovské uhelné, právního nástupce, a.s. Sokolov. In *Západočeské archivy 2012*. s. 24. ISSN 1804-9737.

10 ARCHIV SPOLEČNOSTI ŠKODA AUTO MLADÁ BOLESLAV

10.1 Stručná historie společnosti Škoda Auto Mladá Boleslav

Zřizovatelem archivu je společnost Škoda Auto Mladá Boleslav, proto ani tady nesmí být opomenuta historie původce.

Na počátku bylo kolo. Václav Klement, vyučený knihkupec, si zakoupil jízdní kolo, které po čase přestalo fungovat. Urážlivá odpověď od výrobce jeho kola ho natolik rozčarovala, že se rozhodl začít s opravováním a montováním kol sám. Václav Klement postrádal odborné znalosti, rozhodl se tedy začít spolupracovat s někým zkušeným. Podařilo se mu navázat spolupráci se zkušeným mechanikem Václavem Laurinem. Ke spojení došlo roku 1895 pod značkou Slavia.¹⁵² Roku 1899 vyrobili první motokolo, kolo s přídatným motorem.¹⁵³ Motokolo bylo jen malým krůčkem od výroby skutečných motocyklů. Po úspěších na mezinárodních výstavách se pustili do výroby čtyřkolových motorových vozíků.¹⁵⁴ Roku 1906 se rozhodli vstoupit do výroby automobilů. Bylo nutné rozšířit podnik a k tomu byly potřeba finance. Nejjednodušší cestou bylo založení akciové společnosti.¹⁵⁵ Automobilka rostla a prosperovala. První modely vozů byly značeny písmeny abecedy. Například modely BS, E, F apod.¹⁵⁶ V průběhu První světové války se pro potřeby zbrojního průmyslu výroba zaměřila jiným směrem.¹⁵⁷ Po skončení války automobilový průmysl nebyl v lehké pozici. Zlepšování situace šlo velmi pomalu.¹⁵⁸ Laurin a Klement přišli s novou koncepcí, chtěli osobní automobil pro každého. Měl jím být vůz s označením L A K 100, ale i ten zůstal příliš nedostupným svou cenou. Postupně se přešlo na značení automobilů čísly.¹⁵⁹ Požárem roku 1924 utrpěl podnik velké ztráty. Z finančních důvodů došlo ke spojení se Škodovými závody.¹⁶⁰ Tak začal postupný zánik značky Laurin A Klement. Ztratili kontrolu nad svou firmou a stali

¹⁵² KOŽÍŠEK, Petr – KRÁLÍK, Jan. *L&K – ŠKODA 1895-1995*. Díl 1. Praha, 1995. s. 8-14. ISBN 80-901749-1-4.

¹⁵³ Tamtéž, s. 17.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 23-24.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 60.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 64.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 98.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 103.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 113.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 121.

se zaměstnanci.¹⁶¹ Škodovy závody po připojení automobilky Laurin A Klement v roce 1925 oddělily výrobu nákladních aut (i tanků) do Plzně a osobních do Mladé Boleslavi.¹⁶² Nové automobily měly zlepšit konkurenceschopnost na trhu, zejména modely Škoda 4R a 6R. Představeny byly roku 1928, ale neprosadily se.¹⁶³ Kolem roku 1934 automobilka měla velký růst, zasloužily se o to především malé vozy Popular a Rapid.¹⁶⁴ Dalšími úspěšnými a lidem nejnámějšími automobily se o mnoho let později staly vozy Škoda 1203¹⁶⁵, Škoda 100/110¹⁶⁶, Škoda 105/120¹⁶⁷, Škoda Favorit¹⁶⁸ a Škoda 130 RS.¹⁶⁹ V důsledku změn, ať politických či hospodářských, došlo roku 1991 k začlenění koncernu do Volkswagenu.¹⁷⁰

10.2 Historie archivu

Historie archivu Škoda Auto v Mladé Boleslavi je jen velmi obtížně dohledatelná. O historii a průběžném vzniku a fungování archivu nejsou dochovány téměř žádné souvislé záznamy. Této problematice nebyla věnována v minulosti přílišná pozornost. Pokusila jsem se tedy z předložených a mnou vyžádaných archiválií v badatelně alespoň zachytit základní okamžiky archivu, týkající se především péče o dokumenty v minulosti. Problémem je, že se velká část dokumentace v důsledku nevhodné péče a špatného uložení nenávratně zničila. Bylo běžnou praxí archiválie umístit do vlhkých prostor bez regálů. Archiválie uložené tímto způsobem napadla plíseň, a ani výskyt hlodavců nebyl ničím výjimečným. Další ztrátu archiválií přineslo stěhování v minulosti do jiného objektu, došlo nejen ke zmíněnému poškození týkající se uložení, nýbrž se část archivního materiálu ztratila při převozu po fyzické stránce, do archivu nedorazila a dodnes je záhadou, kam tyto archiválie doputovaly.

¹⁶¹ KOŽÍŠEK, Petr – KRÁLÍK, Jan. *L&K – ŠKODA 1895-1995*. Díl 1. Praha, 1995. s. 8-126. ISBN 80-901749-1-4.

¹⁶² VÁCLAVÍKOVÁ, Anna. Formování plzeňské průmyslové oblasti. In *Západočeský historický sborník 1*. Plzeň 2005. s. 85.

¹⁶³ KOŽÍŠEK, Petr – KRÁLÍK, Jan. *L&K – ŠKODA 1895-1995*. Díl 2. Praha, 1995. s. 19-20. ISBN 80-901749-4-9.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 46-48.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 127.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 133.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 144.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 165.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 172.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 188.

Archiv společnosti Škoda Auto Mladá Boleslav vznikl v 50. letech 20. století. První snahy o zkvalitnění archivní péče byly dány vydáním Pokynů pro hospodaření se starými spisy v archivu a písemnostmi, které mají historický a propagační charakter. Snahou archivu bylo tedy uchovat především ty archiválie, mající propagační ráz podniku a ty, které by byly vhodné pro mapování vývoje podniku. Archivní materiál byl rozdělován na několik kategorií, dle důležitosti. Za nejdůležitější byly považovány písemnosti týkající se založení podniku, jeho vzestupu, vše co se týkalo koupě pozemků, pojišťovací smlouvy, smlouvy s dodavateli, zápisy z jednání schůzí představenstva či správních rad, nejrůznější jednací protokoly, materiály týkající se politických aktů, dále bankovní dokumenty a dokumenty vzniklé během války. Další velkou kategorií byly písemnosti vedoucích kancelářů podniku, sem spadají například různé statistiky, obchodní a účetní záležitosti, obchodní dopisy a záznamy o prodeji apod. Technická dokumentace, patenty, prvotní náčrty automobilů byla kategorie důležitá pro pokrok v automobilovém průmyslu a rozvoji. Biografický materiál, který byl rovněž neméně důležitým, je dnes vhodným doplněním k představení si obrazu tehdejší doby podniku. Zahrnuje fotografie majitelů, automobilů, zasloužilých zaměstnanců podniku či soukromou korespondenci. Posuzování dokumentů se měl ujmout pracovník, který dobře znal chod podniku a jeho historii a vyznal se dobře v podnikové registratuře. Nad vším měl mít dohled ředitel závodů.¹⁷¹

Ne všechny údaje dokumentů v archivu byly přístupné. Nesměly se zpřístupnit informace o vedení podniku, aby nedošlo ke zneužití informací proti němu. Přísně tajné byly projektové podklady, vývojové práce, prototypy, výrobní postupy a programy, používané materiály a jejich sloučeniny. Tato opatření mají prosté odůvodnění, obavy z konkurence a kopírování byly jistě na místě.

Vedle dokumentů přísně tajných byly i doklady o dokumentech označených jako důvěrné. Jedná se korespondenci, kterou pisatel či zákazník označil sám za důvěrnou z vážných důvodů. Patří sem i výkazy o rozpočtech výrobních nákladů a provozních výsledcích.¹⁷² V období druhé světové války se kladl velký důraz na utajování zásadních informací před nepovolanými osobami. Tajné informace měl znát z bezpečnostních důvodů jen velmi úzký okruh osob, jinak by mohlo dojít ke zneužití nejen proti podniku, ale i proti státu samotnému. Nepovolané osoby měly zájem o podklady týkající se stavu

¹⁷¹ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Fond AZNP 1938-1978. Pokyny hospodaření se starým papírem v archivu a písemnostmi, mající význam historický.

¹⁷² Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Fond AZNP 1938-1978. Regulativ Národní správy číslo 14 z roku 1945.

zásob, výrobních kapacit, o surovinách, palivech a jiných důležitých aspektech výroby. Opatrnost byla vyžadována, i co se týkalo pošty, tajná a důvěrná pošta byla zapisována do zvláštního deníku.¹⁷³

Po válce se archiv podniku nabíral na své důležitosti. Probíhaly stále větší snahy o reorganizace a zlepšení péče o archiválie. Spravoval písemné památky dokumentární povahy, vzešel z materiálů týkajících se provozu podniku a jeho správy za vědeckým účelem. Dříve se za archiv označovala i místa, která archivem v pravém slova smyslu nebyla (například spisovny či sklady korespondence). Projevovaly se i názory o zbytečnosti archivu a jeho nákladech, které by se daly využít na jiném místě. Pro zlepšení podmínek byl archiv připojován ke knihovně, studijnímu oddělení a registratuře. Bylo nutno zavést v celém podniku, aby bylo všem jasné, že se bez vědomí archivního pracovníka nesmí manipulovat s žádným archivním materiálem.

Vybudovat řádný archiv rozhodně nebyl jednoduchý úkol. Nejdůležitější kroky a práce v archivu se stávaly z několika fází. Od zachycení dokumentů a jejich zabezpečení, přes jejich vytřídění a následné uložení. Čas od času se prováděla inventarizace. Pro usnadnění a třídění archivního materiálu obeslal archiv celý podnik s dotazníkem, jaké typy dokumentů jednotlivá oddělení produkují, aby měl archivář větší přehled. Archivář se však nemohl na tyto dotazníky plně spoléhat, musel vše zkontrolovat a dokonce provést prohlídku podniku osobně, to znamenalo prohledat i staré sklepní a půdní prostory a skladiště, aby nebylo něco opomenuto. Archiválie bylo třeba ochraňovat před hmyzem, prachem, plísní, vlhkem, vodou a ohněm. Dříve byla skartace opravdu velkým problémem. I přes veškeré snahy o odbornost se stávalo, že došlo k nenávratnému zničení pro podnik důležitých písemností.¹⁷⁴

Po roce 1989 bylo otázkou, co bude s archivem, jaký bude jeho další vývoj s ohledem na privatizaci. Stát zastával názor, že mu připadá materiál vzniklý před dobou privatizací a archiválie si z této doby nárokoval. Vše, co vzniklo do roku 1990, připadlo státu, s výjimkou podkladu Škoda Favorit.¹⁷⁵

¹⁷³ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Fond AZNP 1938-1978. Regulativ podnikového ředitele č. 2 z roku 1947.

¹⁷⁴ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Fond AZNP 1938-1978. Instrukce podnikového ředitele o vymezení hlavních úkolů v archivu z roku 1949.

¹⁷⁵ Informace o situaci archivu po roce 1989, jsem získala z rozhovoru s vedoucím archivu, Lukášem Nachtmanem, při návštěvě archivu dne 1. 3. 2013.

10.3 Současnost

Archiv společnosti Škoda Auto je pracovní skupinou v rámci organizační jednotky Škoda muzeum společnosti Škoda Auto a.s., z toho vyplývá materiální a finanční zabezpečení archivu. Archiv je rozhodnutím z 19. 11. 2007 archivem akreditovaným ve smyslu zákona 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě.¹⁷⁶

10.4 Průběh získání akreditace archivu Škoda Auto Mladá Boleslav

Na příkladu archivu Škoda Auto bych ráda nastínila problematiku získávání akreditace v praxi. Archiv se rozhodl o zřízení soukromého archivu a k datu 14. června 2005 zaslal na Ministerstvo vnitra České republiky žádost o akreditaci. Důvodem žádání o akreditaci přispělo několik skutečností, pokud by akreditaci neměl, došlo by tím k zásadnímu omezení ve využívání archiválií. Musely by být uloženy do veřejných archivů, v případě Společnosti Škoda Auto by připadal SOA Praha. Navíc velkým pozitivem získání akreditace je velká pomoc, co se týče poradenství a metodické podpory od státních archivů.¹⁷⁷ Žádost o akreditaci obsahovala adresu archivu, IČO, DIČ, kdo společnost zastupuje. V příloze žádosti byly připojeny dokumenty o splňování akreditačních podmínek a například záznamy o měření klimatu v depozitářích. Udávaly podklady pro rozhodnutí, zda archiv splňuje akreditační podmínky dané zákonem, dále byly připojeny „kopie evidenčních listů Národního archivního dědictví s údaji o archiváliích, o něž bude archiv pečovat.“¹⁷⁸ V příloze žádosti obsahující informace o splňování akreditačních podmínek bylo jasně popsáno, jak je archiv ve firmě zařazen, údaje o počtu zaměstnanců, bylo popsáno vybavení a zabezpečení depozitářů, jejich počet, jak je archiv dále vybaven, popis fungování teploměrů a vlhkoměrů atd.¹⁷⁹

Další fází byla fyzická návštěva odborného zaměstnance ministerstva vnitra, který měl zjistit, zda archiv skutečně splňuje akreditační podmínky. Bylo vyhrazeno několik připomínek ze strany ministerstva, ale ty byly později napraveny a vše bylo dáno

¹⁷⁶ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. NACHTMANN, Lukáš. Výroční zpráva o činnosti archivu za rok 2012. Mladá Boleslav, 2013.

¹⁷⁷ Informace o získání akreditace jsem získala z rozhovoru s vedoucím archivu, Lukášem Nachtmanem při návštěvě archivu dne 1. 3. 2013.

¹⁷⁸ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Žádost o akreditaci Archivu Škoda Auto Mladá Boleslav z 14. června 2005.

¹⁷⁹ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Příloha k žádosti o akreditaci archivu Škoda Auto.

do pořádku. Akreditace byla archivu udělena 19. 11. 2007.¹⁸⁰ Její udělení není definitivní záležitostí, jak by se mohlo zdát. Může být kdykoliv odňata při zjištění porušení akreditačních podmínek.¹⁸¹ V pravidelných intervalech je ohlášena kontrola, která provede přezkoumání stavu v archivu. Sama jsem osobně měla tu čest si celý archiv prohlédnout a potvrzují, že akreditační podmínky jsou striktně plněny. Bylo mi například i dovoleno nahlédnout do záznamů měření klimatu a vlhka v depozitářích, které je monitorováno výpočetní technikou.¹⁸²

10.5 Zaměstnanci

Archiv má 3 stálé odborné zaměstnance:

- Mgr. Lukáš Nachtmann, pozice koordinátor archivu, v archivu je zaměstnán od roku 1999
- Irena Hozáková, pozice archivář, v archivu zaměstnána od července 2007
- Vlasta Bečková, pozice archivář, v archivu zaměstnána již od roku 1985, tudíž je pracovnící s dlouholetými zkušenostmi

V archivu vypomáhají 3 zaměstnankyně, které poskytuje archivu personální oddělení. Jedná se o pracovnice, které byly do personálních zdrojů zařazeny z důvodu drobného zdravotního omezení, a které útvar personalistiky zapůjčuje ostatním útvarům jako výpomoc na plný úvazek. Dále příležitostně vykonávají praxi 1-2 studenti, zejména v době povinných praxí a o letních prázdninách.

Ostatní práce a služby jsou v archivu zajišťovány ve spolupráci s ostatními útvary společnosti, což je například správa budov a výstavba, energetika, údržba, bezpečnost závodu. Archiv dále spolupracuje s externími dodavateli, kteří zajišťují úklid, restaurování a podobně.

10.6 Depozitáře a archiválie

Archiv má 3 depozitáře, kde jsou uloženy archiválie. Jsou to zejména technické výkresy, dále archiválie získané koupí či darem, dále je zde uložena soudobá dokumentace

¹⁸⁰ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. NACHTMANN, Lukáš. Výroční zpráva o činnosti archivu za rok 2007. Mladá Boleslav, 2008.

¹⁸¹ § 59 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů

¹⁸² Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Záznamy o měření klimatu archivu pro dodržování akreditačních podmínek archivu Škoda Auto.

společnosti. Všechny 3 depozitáře jsou vybaveny elektronickým zabezpečovacím systémem a také elektronickou požární signalizací.

Archiv průběžně přebírá drobné položky ze současnosti (např. tiskové mapy), materiály hlavního sekretariátu (např. podklady pro jednání a zápisy jednání představenstva) a starší materiály získané koupí či darem. Přijímá do svých sbírek materiály, kterými jsou technické výkresy, propagační materiály (fotografie, diapozitivy, různé prospekty), výroční zprávy podniku a další materiály dle aktuální dohody s jednotlivými útvary společnosti.

Všechny útvary společnosti mají povinnost řídit se typovým skartačním rejstříkem a platnými normami společnosti.

Archiv společnosti Škoda Auto úzce spolupracuje s managementem spisové služby (centrální spisovnou), zejména při přípravě podnikových norem (spisový řád apod.), při výběru archiválií a při schvalování skartačních návrhů.

V současné době se stále pracuje na zlepšení stavu zpracování archiválií, například precizně evidovaných výkresů je již přibližně 99 000. Archiválie jsou průběžně přemanipulovávány (odstranění kovových spon a svorek, precizní soupis a uložení do nových kartonů).

10.7 Využívání archiválií

V roce 2012 se archiv soustředil zejména na práce související s přestavbou Škoda Auto Muzeum, zahrnující činnosti jakými jsou podklady do expozice, digitalizace a revize textů apod.

10.8 Stav archiválií

Fyzický stav archiválií se v zásadě nijak nemění, pokud odečteme vliv přirozeného stárnutí a s tím související degradace, lze říci, že stav se spíše zlepšil.¹⁸³ I přes veškerou snahu uchovávat archiválie řádným způsobem, je jejich životnost velmi ovlivňována faktory, jakými jsou například kontakt s lidskou kůží nebo nadměrné osvětlení¹⁸⁴

¹⁸³ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav NACHTMANN, Lukáš. Výroční zpráva o činnosti archivu za rok 2013. Mladá Boleslav, 2014.

¹⁸⁴ Mladá Boleslav. [online]. [cit. 2014-10-11]. Dostupné z: <http://museum.skoda-auto.cz/corporate-historical-archives/Archive-activities>

S ohledem na požadavek co nejšetrnějšího zacházení s archiváliemi probíhá digitalizace archiválií, nebo alespoň jejich elektronická evidence. Materiály, které jsou často využívány, jsou pro jejich zachování scanovány a ukládány do síťové databáze, která je dostupná na všech pracovištích Škoda Auto. Náhledy fotografií a prospektů si mohou uživatelé vnitřní sítě sami stáhnout, ovšem jen v omezeném náhledu. V plné kvalitě mohou obrázky ze serveru stáhnout pouze pracovníci archivu Škoda Auto. Databáze je nastavena tak, že se do budoucna počítá s jejím dalším rozšiřováním.

10.9 Konzervace a restaurování archiválií

Archiv samostatné restaurátorské pracoviště nemá, z tohoto důvodu spolupracuje s odborným restaurátorem, který v posledních letech provádí záchranu a zlepšení stavu archiválií odkyselením, scelením a dalšími vhodnými odbornými zásahy.

Problémem jsou staré čpavkové kopie z 50. – 80. let 20. století, které mají platnost originálu, blednou a přestávají být čitelné. Tyto materiály jsou scanovány ve vysokém rozlišení se speciálním zvýrazněním textu.

Drobné opravy a konzervační zásahy jsou prováděny lepicími páskami od firmy Neschen, což jsou speciální pásy pro archiválie. Pásy byly vyvinuty s německým spolkovým archivem.¹⁸⁵

10.10 Publikační činnost archivu

Archivní materiály jsou prezentovány vědeckou či populárně vědeckou činností.¹⁸⁶ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav se velkou měrou podílel na zpracování a vydání více než 30 publikací, z nichž některá byla vydána v německém jazyce nebo se dočkala překladu do německého či anglického jazyka. Za zmínku stojí následující publikace:

- TUČEK Jan. *Zapomenuté vozy Škoda. 1960-1990*. Praha, 2007. ISBN 978-80-247-2012-8.
- HOLOUBEK, Vladimír – KRÁLÍK, Jan. *Škoda – Z Kvasin do celého světa, 1934-2005*. Praha, 2005. Druhé upravené vydání. ISBN 80-239-4071-6.
- KRÁLÍK Jan - VRÁTIL, Josef. *Škoda: Od kočárů k limuzínám z Vrchlabí 1864-2008*. Praha, 2008. ISBN 978-80-904221-0-0.

¹⁸⁵ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. NACHTMANN, Lukáš. Výroční zpráva o činnosti archivu za rok 2012. Mladá Boleslav, 2013.

¹⁸⁶ Mladá Boleslav. [online]. [cit. 2014-10-11]. Dostupné z: <http://museum.skoda-auto.cz/corporate-historical-archives/Archive-activities>

Další publikací, na které se archiv podílel, je nový muzejní katalog:

- VOJTĚCHOVSKÝ a kol.. *Škoda Auto Muzeum. 100 let historie automobilů*. Praha 2005. ISBN 80-86970-00-0.

10.11 Badatelna a služby

Archiv v roce 2012 navštívilo 118 badatelů, jde o laickou i odbornou veřejnost, nejčetnějšími skupinami badatelů jsou majitelé veteránů, studenti, publicisté a vědci.¹⁸⁷ Vysokoškolští studenti zde vyhledávají materiál pro své studium často v období zkoušek nebo archiválie využívají pro diplomové či seminární práce.

Archiv odpovídá na dotazy veřejnosti také telefonicky, e-mailem nebo poštou. Celkem bylo za rok 2012 zodpovězeno přibližně 3000 dotazů. Archiv poskytuje informace a obrazové podklady tiskovému oddělení společnosti, marketingovému oddělení a spřízněným reklamním a mediálním agenturám, jež pro společnost pracují.¹⁸⁸

Nyní archiv buduje síťovou databázi obsahující scany archiválií, sloužící k přesné evidenci výkresů. Archiv poskytuje dále informace a obrazové podklady i tuzemským a zahraničním médiím (noviny, televizní noviny, časopisy). Nedílnou součástí práce archivu je i velmi zajímavá činnost, jakou je poskytování podkladů a provádění korekcí a schvalování modýlků historických vozů Laurin & Klement a vozů značky Škoda. Dále podporuje vydávání odborné či populárně odborné literatury z oblasti historie automobilů Škoda.¹⁸⁹

Do badatelny mohou přijít a nahlížet do archiválií, jak již bylo řečeno, laikové i odborníci.

Většina materiálů je zpřístupněna, kromě těch, jež jsou tajné či důvěrné. Znepřístupněny jsou materiály, které čekají na zpracování.

Archiválie lze studovat několika způsoby:

- přímo vlastním studiem v badatelně archivu
- nepřímo (lze písemnou formou zažádat o rešerši, opis nebo výpis z archiválií)
- přes výstavní nebo přednáškovou činnost

¹⁸⁷ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. NACHTMANN, Lukáš. Výroční zpráva o činnosti archivu za rok 2012. Mladá Boleslav, 2013.

¹⁸⁸ Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. NACHTMANN, Lukáš. Výroční zpráva o činnosti archivu za rok 2013. Mladá Boleslav, 2014.

¹⁸⁹ Informace o digitalizaci, využívání archivu a publikační činnosti, jsem získala z rozhovoru s vedoucím archivu, Lukášem Nachtmanem, při návštěvě archivu dne 1. 3. 2013.

Reprodukční služby jsou prováděny na žádost badatele, archiv může zhotovit nejen papírovou kopii, ale i digitální kopii. Tato služba je ovšem zpoplatněna dle aktuálního sazebníku.¹⁹⁰ Pro příklad, kopírování jedné strany formátu A4 stojí 10Kč/ks. S kopírováním souvisí i další služby, které je možno si prohlédnout v sazebníku.¹⁹¹

Rešeršní služby provádí zaměstnanci archivu standardně. Pokud se jedná o časově náročnější rešerši, je zpoplatněna rovněž dle sazebníku.¹⁹² Jednoduchá rešerše stojí od 350Kč/hodinu práce, složitější pak 500Kč/hodinu.¹⁹³

10.12 Plány do budoucna

Archiv nutně potřebuje rozšířit své ukládací prostory. Je nutné obnovit osvětlení v patře archivu, protože stávající je již zastaralé s nízkou svítivostí. Dále by bylo vhodné zlepšit kapacitu badatelný. Stávající badatelna je stísněná a mohlo by v budoucnu bádát i více badatelů najednou, což z omezených prostorových důvodů lze jen obtížně. Archiv se také potýká čím dál častěji s krádežemi, obsluha tedy musí neustále na badatele dohlížet a i to je třeba zlepšit.

I nadále bude archiv provádět digitalizaci dokumentů pro jejich ochranu a snadnější přístupnost. Digitalizaci komplikuje ukládání do databáze a vyplňování metadat, což je časově velmi náročné. Digitalizovat archiv ale nechce úplně vše především z prostorových důvodů serveru.

Stále běžněji se archiv setkává s elektronickými dokumenty, což vyžaduje i systém pro oběh a ukládání těchto dokumentů. Používají 3 varianty ukládání těchto dokumentů. Prvním způsobem je krátkodobé na disk počítače, další variantou je ukládání střednědobé v centrální spisovně a ukládání trvalé přímo v archivu.

¹⁹⁰ Mladá Boleslav. [online]. [cit. 2014-10-11]. Dostupné z:<http://museum.skoda-auto.cz/corporate-historical-archives/Research-Room-and-Services>

¹⁹¹ Mladá Boleslav. [online]. [cit. 2014-10-11]. Dostupné z:<http://museum.skoda-auto.cz/Documents/cs/sk-cenik-sluzeb-2013.pdf>

¹⁹² Mladá Boleslav. [online]. [cit. 2014-10-11]. Dostupné z:<http://museum.skoda-auto.cz/corporate-historical-archives/Research-Room-and-Services>

¹⁹³ Mladá Boleslav. [online]. [cit. 2014-10-11]. Dostupné z:<http://museum.skoda-auto.cz/Documents/cs/sk-cenik-sluzeb-2013.pdf>

10.13 Náklady na provoz archivu

Na přestavbu a další stavební úpravy je třeba přibližně 10 mil. Kč. Digitalizace zahrnuje částku 200 000 – 300 000 Kč/rok. Úpravy a aktualizace databáze činí přibližně 200 000 Kč/rok. Na restaurátorské práce se počítá s náklady ve výši přibližně 150 000 Kč/rok.¹⁹⁴

¹⁹⁴ Informace o provozních nákladech archivu jsem získala z rozhovoru s vedoucím archivu, Lukášem Nachtmanem, při návštěvě archivu dne 1. 3. 2013.

11 ZÁVĚR

Bakalářská práce je zaměřena na vznik soukromých akreditovaných archivů, jejich historii a současnou situaci, ale také na akreditační podmínky, které jsou pro jejich fungování nezbytné.

První část práce je zaměřena na charakteristiku současné archivní sítě, kterou jsem popsala pro přehlednost archivů a vymežila jejich jednotlivé postavení a úlohy. Dále jsem se zaměřila na soukromé akreditované archivy a popsala jejich povinnosti, na co mají nárok dle zákona, kdo je zřizuje a jak fungují. Další kapitolu tvoří již zmíněná samotná akreditace. Je uvedeno, co musí akreditační žádost obsahovat, za jakých okolností může být akreditace odňata nebo není archivu udělena. Přesně jsem definovala akreditační podmínky, které jsou vymezeny zákonem. Další samostatná kapitola popisuje předchozí archivní síť, před vydáním nového archivního zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě ve znění pozdějších předpisů. V poslední kapitole této části jsem se pokusila o jakési vyobrazení a postavení soukromých akreditovaných archivů v současné archivní síti.

Archivní síť se dělí na veřejné archivy a soukromé archivy. Mezi veřejné archivy patří Národní archiv, Archiv bezpečnostních složek, státní oblastní archivy, specializované archivy, bezpečnostní archivy, a archivy územních samosprávných celků. Každý z nich je něčím specifický a má svou zvláštní úlohu. Na druhé straně stojí soukromé archivy, které jsou v centru pozornosti této práce. Soukromý archiv může zřídit fyzická nebo právnická osoba. Soukromým archivem se stává až po udělení akreditace. Jeho zřizovatel má dle zákona nárok na odborné poradenství ze strany Národního archivu nebo příslušného státního oblastního archivu. Mezi základní povinnosti soukromých archivů patří vedení evidence archiválií a musí umožnit do archiválií, které má své péči nahlížet. Jeho skartační návrhy a výběr archiválií musí být odborně posouzeny buď Národním archivem, nebo státním oblastním archivem. Samotné získání akreditace není jednoduchý proces. Jedním z kroků je zaslání žádosti o akreditaci na ministerstvo vnitra. Žádost musí obsahovat název a adresu archivu, účel zřízení archivu, kopie evidenčních listů Národního archivního dědictví a další údaje. Archiv musí rovněž doložit, že splňuje akreditační podmínky. Zajistit všechny akreditační podmínky je pro archiv velmi finančně nákladné. Jsou jimi podmínky stavebně-technické, prostorové, bezpečnostní, materiální, finanční a personální. Posléze archiv čeká až 6 měsíců na vyjádření ministerstva vnitra, zda bude archivu akreditace udělena či nikoliv. Akreditace není udělena, pokud archiv nesplňuje

některou z výše uvedených podmínek nebo pokud není schopen vést základní evidenci Národního archivního dědictví. Získání akreditace není trvalého rázu a může být archivu kdykoliv při porušení akreditačních podmínek odňata. Než nastane tato situace, dostane archiv upozornění a má časovou lhůtu v délce jednoho roku dát vše do pořádku. O odnětí akreditace může požádat i sám zřizovatel. Jednou z dalších povinností této skupiny archivů je zasílat v pravidelných intervalech na ministerstvo vnitra zprávu o jeho činnosti. V předchozí úpravě zákona o archivnictví z roku 1974 neměly soukromé archivy své místo, do té doby ve své dnešní formě neexistovaly. Soukromé archivy si za dobu „krátké“ existence dokázaly získat své místo v archivní síti a jsou jeho plnohodnotnou součástí.

Historie a současnost novodobých soukromých archivů je v práci představena na několika mnou vybraných a dle mého soudu velmi významných archivech. Jedná se o archivy Plzeňského prazdroje a. s., Sokolovské uhelné, společnosti Škoda Auto Mladá Boleslav a společnosti Vítkovice a. s. Snažila jsem se také uvést stručnou historii jejich původců, kteří archiv zřizují. Při zjišťování podkladů do mé práce jsem se nejdříve obrátila na Archiv společnosti Škoda Auto Mladá Boleslav. Tento archiv jsem po domluvě navštívila a setkala se zde s velkou ochotou ze strany pracovníků. Když jsem se v archivu dotázala na podklady ohledně historie fungování archivu, velmi mě zarazilo, že nemají o jeho fungování v minulosti téměř žádné záznamy. Očekávala jsem, že archiv tak významného podniku, jako je Škoda Auto nebude mít problém mi tyto podklady poskytnout. Z toho mála co mi bylo k prostudování předloženo, jsem se pokusila alespoň o nějaké historické shrnutí. Velmi mě zaujaly fotografie archivu v minulosti, v jeho prvopočátku. Archiv rozhodně neměl vhodné ukládací prostory. Tento problém byl ale velmi častým jevem i u ostatních archivů, nebylo to nic výjimečného. Vedoucí archivu Lukáš Nachtman mi umožnil soukromou exkurzi po archivu. Depozitní prostory jsou velice moderní, vybaveny posuvnými regály. Co se týká badatelný, ta mi až příliš adekvátní nepřipadala. Její prostory jsou velice stísněné a pro bádání mi nevyhovovaly. Archiv má mnoho dokumentace převedeno do digitální podoby, která je přístupná pouze po interní využití. Je velká škoda, že není nabídnuta a zpřístupněna veřejně i pro ostatní badatele. Další archiv, na který jsem se obrátila, byl Archiv společnosti Sokolovská uhelná. Vývoj jeho historie je velmi dobře zpracován a ucelen, ale za svou dobu prošel velmi složitým procesem. S Petrem Beranem jsem vedla velmi podrobnou debatu o archivu prostřednictvím e-mailové korespondence a sám mi pomohl ohledně dostupné literatury týkající se archivu. Velmi kvalitně zpracované webové stránky jsou pro badatele velkým

přínosem. Archiv provádí rozsáhlou digitalizaci a postupně zpřístupňuje alespoň části digitalizovaných fondů přes internet, čemuž příkládám velké plus. Při zkoumání Archivu Plzeňského Prazdroje a. s. jsem byla opět mile překvapena jeho uceleně zpracovanou historií, o kterou se zasloužila bývalá pracovnice paní Citronisová. Sama jsem při svém bádání využívala výroční zprávy o činnosti archivu.

Archiv Vítkovice a. s. má také webové stránky na vysoké úrovni, kde lze nalézt základní informace o archivu. Do rukou se mi dostal přepis přednášky o netradičních úkolech archivu a musím konstatovat, že mě velmi zaujalo, že se archiv podílí na velmi významné restauraci obrazu Antona Pettera Zavraždění sv. Václava, který ani není v jeho vlastnictví.

Pokoušela jsem se o jednotnou formu zpracování archivů, ale ne všechny archivy měly dostupný stejný nebo podobný typ informací. Archivy mají společné, že se při své činnosti snaží spolupracovat s muzei a podílet se na výstavní činnosti, i když některé z nich samostatné archivní výstavy nepořádají. Na velmi dobré úrovni je u všech elektronická komunikace mezi archivem a badatelem.

Při svém bádání jsem došla k závěru, že všechny tyto archivy mohu hodnotit jako velmi vyspělá a moderní archivní pracoviště, kde pracují opravdoví odborníci na svých místech. Vždy jsem se setkala s velmi přívětivým přístupem a velkou ochotou mi v mé práci pomoci. Celkově hodnotím zřizování soukromých archivů velmi kladně, jelikož je o archiválie v jejich péči velmi dobře postaráno pod dohledem archivního zákona a kontrol z ministerstva vnitra. Je vidět, že si je zřizují původci, kteří mají opravdový zájem o své archiválie pečovat. V budoucnu nevidím problém v jejich fungování. Jsou neustále vyvíjejícími se institucí, které jdou stále kupředu. Předpokládám, že do budoucna se síť soukromých archivů bude rozrůstat o další archivní pracoviště.

12 RESUMÉ

This baccalaurette work aims to explore the origin of private accredited archives, their history and current situation and also accreditation guidelines which are essential to their functioning.

The first section is aimed at exploring characteristics of current archive networks which I described as an overview of the archives and identified their individual purpose as well as objectives. Furthermore, I aimed to explore private accredited archives and describe their responsibilities, entitlements in accordance with law, grantors and how they function. The next chapter contains aforementioned accreditation. It includes what accreditation must include, conditions under which accreditation can be revoked or is not granted to the archive. I then precisely defined accreditation terms which are specified by law. The following individual chapter describes the archive network prior to (czech law č. 499/2004 Sb) concerning records and archive services. In the last chapter of this section I attempted to summarise the role of private accredited archives in the current archive network.

The archive network is divided into public and private archives. Public archives include the National archive, Security constituent archive, state regional archive, specialised archive, security Archive, and archives of regional self-governing collectives. Each is specific with their own unique purpose. Private archives, were, on the other hand the main focus of this research. A private archive can be founded by a non-legal or legal entity. It becomes an official private archive only after proper accreditation. Its founder is entitled by law to advisory support from the side of the National archives or supporting state regional archive. Among basic responsibilities of keeping private archives is conducting auditing of archival documents, and granting viewing access to the archives. Its shredding plan and selection of archival documents must be specially analysed by either the National Archive, or regional state archive. Sole granting of accreditation is not a simple process. One of the steps includes applying at the Home Office.

To meet all accreditation requirements is financially demanding. Requirements include technical and building aspects, floorspace, security, material, financial aspects and personnel. Finally it can take up to 6 months for the Home Office to either grant or refuse the archive accreditation. Accreditation cannot be granted if the archive does not meet any one of the following specific requirements stated above or if it is incapable of meeting basic inheritance of the National archive. Once accreditation is granted it is not permanent, it can be revoked at any time if accreditation regulation is infringed. Before this happens a

warning is issued with a deadline of one year cooling off period. The founder can also apply for accreditation to be revoked. Another requirement of this type of archive is regular auditing and reporting to the Home Office of its current status. In the previous law of archives from 1974, private archives did not have a purpose this were non existant. Private archives have in their "short" existance earned their purpose and are now an essential part of the archive network.

The history and current contemporary private archives is explored through several, (in my opinion) signifact archives chosen on my own account. Chosen archives include those of Plzensky Prazdroj a.s., Sokolovska Uhelna a.s., Škoda Auto Mladá Boleslav and Vitkovice a.s. I have attempted to briefly include history of their founders. When researching their background I started with Škoda Auto Mladá Boleslav. I had a chance to visit this archive and was met with a positive approach from the employees. When I investigated the background of the history of the archive I was surprised to find there were almost no records available. I expected an archive of such a significant company as Škoda Auto to be able to provide background information without any issue. From the little that was made available in the research I have attempted to piece together some form of historical summary. The archive certainly didn't have sufficient storage space. This problem was also frequently apparent at other archives, it was nothing unusual. The head of the archive Mr Lukas Nachtmann provided a private tour of the archive quarters. The depository is very modern and well equipped with movable shelving. I did not find the research quarters adequate, space is limited which I would not find suitable for researching.

The archive has a lot of documentation in digital form accessable only for internal use. It is unfortunate that it is not accessible publicly for other researchers. Another archive which i explored was that of Sokolovska uhelna a.s. The development of its history is very well worked and complete, but it faced some complication over time. Mr Petr Beran and I engaged in very detailed email communication regarding the archive and he helped me access archive literature. Its' comprehensive web pages are advantageous to researchers. The archive is undergoing extensive digitalisation and gradually parts of the archive are becoming available on the internet which I find to be a big plus. When researching the archive of Plzensky Prazdroj a.s. I was again pleasantly surprised by its well established history, which is credit to its former keeper Mrs. Citronisova. I myself made use of its annual report during my research.

The archive of Vitkovice a.s also has web pages of a high standard, where it is possible to find basic information about the archive. I managed to get my hands on report notes of non-traditional objectives of the archive, and I must say I was very impressed that the archive participates in a very significant restoration of a painting of Anton Pettera *Zavraždění sv. Václava* which is not even in its ownership.

I attempted to process all archives in the same way but not all have the same or similar type of information available. The archives all have in common their role in cooperation with museums and presentations, although not all hold individual presentations. Electronic communication between archive and researcher is on par with all archives.

Following my research I came to the conclusion that I can assess all types of archives as advanced modern archive workplaces, where employees are experts in their field. I was approached with friendliness and willingness to assist me during my research. All in all i would rate the organisation of private archives very positively because archival documents are well cared for under archive law and inspections by the Home Office. It is clear that they are maintained by authors whos best interest is to take good care of the archive documents. I do not see any issues in their future functioning. They are constantly evolving institutions that keep progressing. I predict that in the future the network of private archives will expand into further archival workplaces.

13 POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti Plzeňský prazdroj v roce 2009. Plzeň, 2010.

Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti Plzeňský prazdroj v roce 2010. Plzeň, 2011.

Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti Plzeňský prazdroj v roce 2011. Plzeň, 2012.

Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. ELIÁŠKOVÁ, Jindřiška. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti Plzeňský prazdroj v roce 2012. Plzeň, 2013.

Archiv Plzeňského Prazdroje, a. s. PEŘINOVÁ, Anna. Výroční zpráva o činnosti Ústředního archivu akciové společnosti Plzeňský prazdroj v roce 20013. Plzeň, 2014.

Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Fond AZNP 1938 – 1978. Pokyny hospodaření se starým papírem v archivu a písemnostmi, mající význam historický.

Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Fond AZNP 1938 – 1978. Regulativ Národní správy č. 14 z roku 1945.

Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Fond AZNP 1938 – 1978. Regulativ podnikového ředitele č. 2 z roku 1947.

Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Fond AZNP 1938 – 1978. Instrukce podnikového ředitele o vymezení hlavních úkolů v archivu z roku 1949.

Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. NACHTMANN, Lukáš. Výroční zpráva o činnosti archivu Škoda Auto Mladá Boleslav za rok 2007. Mladá Boleslav, 2008.

Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. NACHTMANN, Lukáš. Výroční zpráva o činnosti archivu Škoda Auto Mladá Boleslav za rok 2012. Mladá Boleslav, 2013.

Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. NACHTMANN, Lukáš. Výroční zpráva o činnosti archivu Škoda Auto Mladá Boleslav za rok 2013. Mladá Boleslav, 2014.

Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Žádost o akreditaci archivu z 14. června 2015.

Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Příloha k žádosti o splňování akreditačních podmínek.

Archiv Škoda Auto Mladá Boleslav. Záznamy o měření klimatu v depozitářích archivu.

Archiv Vítkovice, a. s. ŠŮSTKOVÁ, Dagmar. Přednáška o netradičních úkolech archivu Vítkovice, a. s., přednesená na archivní konferenci roku 2013. Dostupná zasláním na vyžádání.

Literatura

HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000.

POCHOBRADSKÁ, Helena. *Kancelářské systémy a spisová služba*. Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7194-944-2.

STEINBACHOVÁ, Lucie. *Plzeňský Prazdroj v historických fotografiích*. Plzeň: Starý most, 2005. ISBN 80-239-6130-6.

VOGELTANZ, Evžen. *Plzeňský Prazdroj v obrazech: ke 130. výročí založení plzeňského Prazdroje*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1972.

VYTISKA, Josef. *Vítkovice – železářny a strojírny Klementa Gottwalda*. Praha: Práce, 1978.

BYSTRICKÝ, Vladimír. *Přehled archivů ČSR*. Praha, 1984.

KOŽÍŠEK, Petr – KRÁLÍK, Jan. *L & K ŠKODA 1895-1995*. 1. Díl. Praha, 1995. ISBN 80-901749-1-4.

KOŽÍŠEK, Petr – KRÁLÍK, Jan. *L & K ŠKODA 1895-1995*. 2. Díl. Praha, 1995. ISBN 80-901749-4-9.

Ottova encyklopedie vědomostí na CD-ROM, Aion Cs., 1997.

POCHOBRADSKÁ, Helena. Předarchivní péče v podmínkách státních oblastních archivů. In *Paginae Historiae: sborník státního ústředního archivu v Praze 20*. Praha, 2012. ISSN 1211-9768

MACHKOVÁ, Zora – KŘEŠŤAN, Jiří. Spolupráce Národního archivu se soukromoprávními původci v oblasti předarchivní péče. In *Paginae Historiae: sborník státního ústředního archivu v Praze 20*. Praha, 2012. ISSN 1211-9768.

ŠESTÁKOVÁ, Radoslava. Ústřední archiv akciové společnosti Plzeňský Prazdroj. In *Západočeské archivy 2013*. ISSN 1804-9737.

CITRONISOVÁ, Eva. Podnikový archiv a.s. Plzeňský Prazdroj v Plzni. In *Archivní čtvrtletník České archivní společnosti 1*. Ústí nad Labem, 1999.

BERAN, Petr. Archiv Sokolovské uhelné, právního nástupce a.s. Sokolov. In *Západočeské archivy 2012*. ISSN 1804-9737.

VÁCLAVÍKOVÁ, Anna. Formování plzeňské průmyslové oblasti. In *Západočeský historický sborník 1*. Plzeň, 2005.

BERAN, Petr. *60. let archivu sokolovská uhelná*. [online]. [cit. 2014-05-05]. Dostupné z: <http://suas.cz/page/show/slug/podnikovy-archiv>

Tvorba nové krajiny na sokolovsku. Brožura Sokolovské uhelné, a. s. Sokolov, 2008.

Pivovar a pivovarské muzeum. Brožura Pivovaru a muzea Plzeňského prazdroje.

Vzpomínka na c. k. vojáky ze zemí Koruny české 1914-1918. Brožura k výstavě Plzeňského prazdroje.

Právní předpisy

Zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě

Webové stránky

Česká archivní společnost. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné z:
<http://cesarch.cz/archivnictvi/co-je-archiv/>.

Archiv bezpečnostních složek. [online]. [cit. 2014-06-02]. Dostupné z:
<http://www.abscr.cz/>.

Ministerstvo vnitra. [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z:
<http://www.mvcr.cz/archivnictvi-a-spisova-sluzba.aspx>.

Vítkovice, a. s. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z:
<http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2486>.

Plzeňský Prazdroj, a. s. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z:
<http://www.prazdrojvisit.cz/cz/archiv-plzenskeho-prazdroje/>.

Sokolovská uhelná, a. s. [online]. [cit. 2014-05-20]. Dostupné z:
<http://suas.cz/page/show/slug/podnikovy-archiv>.

Mladá Boleslav. [online]. [cit. 2013-10-1]. Dostupné z: <http://museum.skoda-auto.cz/corporate-historical-archives/Research-Room-and-Services>.

Novinky.cz. [online]. [cit. 2014-05-06]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/vase-zpravy/moravskoslezsky-kraj/ostrava-mesto/1227-5090-archivy-byly-dnes-verejnosti-otevrene.html>.

Ostatní

Rozhovor ze dne 1. 3. 2013 s Lukášem Nachtmanem, vedoucím archivu Škoda Auto Mladá Boleslav

Rozhovor ze dne 21. 4. 2014 s Petrem Beranem, vedoucím archivu Sokolovské uhelné, a. s.

14 PŘÍLOHY

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Fotografie archivu Škoda Auto Mladá Boleslav v minulosti (2 strany)

Příloha č. 2 – Fotografie archivu Škoda Auto Mladá Boleslav v současnosti (1 strana)

Příloha č. 1 (1/2)

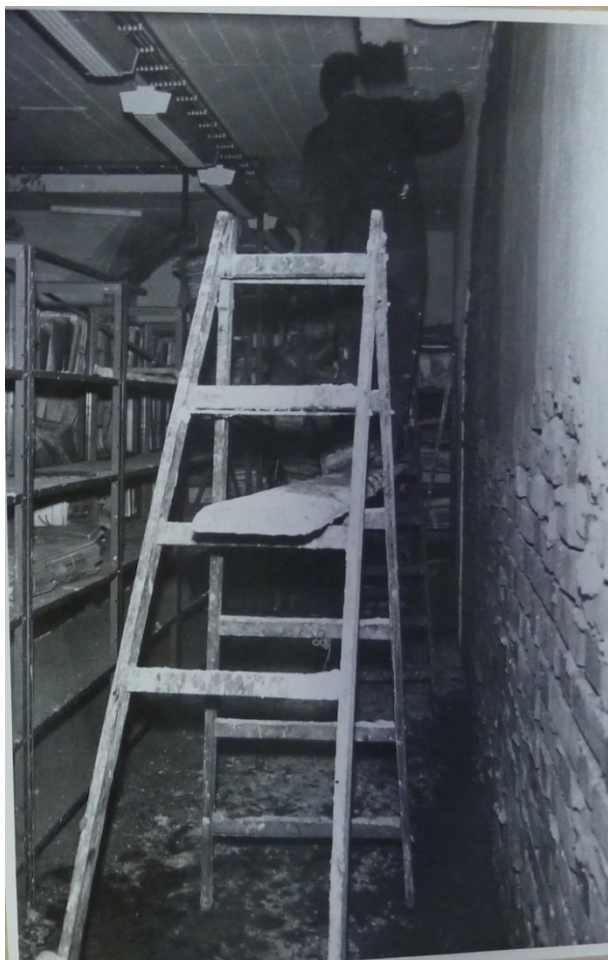

Obrázek 1 Ukládací prostory archivu Škoda Auto Mladá Boleslav v 60. letech

Obrázek 2 Nevhodné a neuspořádané uložení archivního materiálu

Příloha č. 1 (2/2)

Obrázek 3 Úprava archivních prostor v archivu Škoda Auto Mladá Boleslav¹⁹⁵

¹⁹⁵ Archiv společnosti Škoda Auto Mladá Boleslav. Fond AZNP. Fotografie archivu v minulosti.

Příloha č. 2

Obrázek 4 Moderní ukládací prostory archivu Škoda Auto

Obrázek 5 Lukáš Nachtmann, vedoucí archivu Škoda Auto¹⁹⁶

¹⁹⁶ Fotografie od Lukáše Nachtmanna, vedoucího archivu.